1

KARIS

Kaina 10 Pf.

Nr. 38 (1147) Vilnius, 1942 m. rugsėjo 12 d.

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS
Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*
Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr 3
Telef. per Vilniaus karšką: 29. Darbo val.: 07 — 12,30; 14 — 17
(dienomis prieš šventadienius 07 — 13).
Spausdinamas „Švyturio" sp., Šv. Onos g-vė Nr. 3.

UŽSIENIO NAUJIENOS

— Rytų Krašto Kariuomenės Vadas gen. lin. Braemerio nuo š. m. rugsėjo 1 d. Fluererio pakeitas I kavalerijos generolo laipsni.

— Prieš Ekvadoro vyriausybę rengtasis pučas nepavykęs. Revoliucinis samoksias buvęs suešitas ir įvykdytą didesnis kiekis sušėmimų.

— Airijoje, Belfaste, įvyko demonstracijų prieš britus dėl eirio Williamso nuteisimo pakartl. Siaurės Airijoje policija atradusi didelį ginklų sandėlį. Reuterio žiniomis, sklaidant demonstrantų minią Belfaste, buvę panaudoti ir šarvuoti automobiliai.

— Ligšiolinis Japonijos užsienių reikalų ministeris Togo Tenno paskirtas Aukštųjų Rūmų nariu. Užsienio reikalų ministerja perėjusi į min. pirmininko Tojo ranką. Domei nūmenai, ėie pasikeitimai, vargu atnešią svarbių permainų Japonijos užsienių politikoje, o ypač santykiuose su Vakarais.

— Prieš vyrus daugiau pasitaiko prieš anglus nukreiptų demonstracijų. Neseniai buvę suimta 6.000 nacionalistų. Taip pat esą suimti ir penki karaliaus šeimos nariai.

— Prancūzų informacijų ministerija paneigė Londono ir Maskvos paskleistus melagingus gandus, esą vokiečių vyriausybė pareikalavusi iš prancūzų vyriausybės leisti vokiečių karinėms paėgėms užimti atramos punktus Prancūzų Vakarų Afrikoje.

— Vokiečiūos Vyriausioji Kariuomenės vadovybė pateikė reikšmingą duomenų apie povandeninių laivų nuskandinimus pirmaisiais ir trečiaisiais karo metais. Remiantis tais duomenimis, per pirmuosius karo metus nuskandinta 2,7 milijono btr. talpos laivų, o trečiaisiais karo metais nuskandinimų skaičius pakilo iki 5,7 milijono btr. talpos laivų. Tai yra prieš ingę JAV karo laivyno min. Knoxo ir admirolo Kingo pareiškimams, esą povandeninis laivas savo valdmenį, kaip karą nulemiantį ginklas, jau esąs suvaidinęs ir kad padėtis sparčiai gerėjanti.

— Vašingtone įvykusiame studentų suvažiavime, kuriame dalyvavę daug santarvininkų studentijos atstovų, Roosevelta pasakė kalbą. Japoną šūkį „Azija — azijatams" Roosevelta pavadino klaidingu ir melagingu. Be to, ji puolė ašies valstybių jaunimo organizacijas.

— Anglų informacijų biuras pranešą, kad Gandhi galįs būti paleistas iš kalėjimo su sąlyga, jei jis atsilinsą savo grasinimą sukelti masinį sąjūdį prieš vyriausybę. Priešingu atveju jis būsią internuotas iki karo pabaigos.

— Plinta vis daugiau žinių apie rimtus neramumus Indijoje. Anglų pripažįstama, kad sąmyšių metu žuvusiųjų skaičius pakilęs ligi 32 žmonių. Laisvasis indų radijas Sonane pranešą, kad Kalicuto buvo padegta daugybė medvilnės verpyklų.

— Kubos prezidentas Batista paskelbė apie numatomą viešą karinę prievolę turinčių atlikti, vyrų mobilizaciją.

Indiją plūsta kareiviai iš JAV

ŽENEVA. Kaip „Evening Standard" pranešą, į Indiją kasdien plūsta tūkstančiai naujų kareivių iš JAV — tiek negrų, tiek baltųjų. Ju buvimas sudaras naujas problemas krašto valdžios organams. Amerikiečiai gauną iris kartus didesnį atlyginimą už britus ir devynis kartus tiek, kiek šedų kariai. Tatai praktiškai reiškią, kad kainos krašte smarkiai pakilusios. Vietos laikraščiuose kasdien telpą straipsniai, kuriuose indai piktinasi amerikiečų žiaumu.

ORO PAVOJUS BULGARIJOJE

SOFIJA. Oficialiomis žiniomis, naktį į rugsėjo 6 dieną kai kurios Bulgarijos srityse buvo paskelbtas oro pavojus.

Savaitinė karo apžvalga

BERLIN. Pulkininko leitenanto Krausės iš vyriausiosios kariuomenės vadovybės karinė savaitinė DNB apžvalga:

Praėjusią savaitę buvo karo pradžios sukaktis. Ta proga daugelyje spaudos straipsnių ir kalbų per radiją šis įvykis buvo įvairiausiais požiūriais paminėtas. Vokiečiai ir jų sąjungininkai čia pasitenkina objektyviomis pastabomis ir, supraasdami savo jėgą, išreiškė pasitikėjimą ateitimi. Tačiau priešingoji pusė parodė didelį pakrikimą. Šios savaitės kariniai įvykiai tatai tik pabrėžė. Didžiausieji anglų ir amerikiečių rūpesčai, iš dalies atviral pripažįinti, iš dalies išskaitomi tarp gandų, yra Ispanijos ir Prancūzijos Afrikoje.

— Vokiečiūos Vyriausioji Kariuomenės vadovybė pateikė reikšmingų duomenų apie povandeninių laivų nuskandinimus pirmaisiais ir trečiaisiais karo metais. Remiantis tais duomenimis, per pirmuosius karo metus nuskandinta 2,7 milijono btr. talpos laivų, o trečiaisiais karo metais nuskandinimų skaičius pakilo iki 5,7 milijono btr. talpos laivų. Tai yra prieš ingę JAV karo laivyno min. Knoxo ir admirolo Kingo pareiškimams, esą povandeninis laivas savo valdmenį, kaip karą nulemiantį ginklas, jau esąs suvaidinęs ir kad padėtis sparčiai gerėjanti.

— Vašingtone įvykusiame studentų suvažiavime, kuriame dalyvavę daug santarvininkų studentijos atstovų, Roosevelta pasakė kalbą. Japoną šūkį „Azija — azijatams" Roosevelta pavadino klaidingu ir melagingu. Be to, ji puolė ašies valstybių jaunimo organizacijas.

— Anglų informacijų biuras pranešą, kad Gandhi galįs būti paleistas iš kalėjimo su sąlyga, jei jis atsilinsą savo grasinimą sukelti masinį sąjūdį prieš vyriausybę. Priešingu atveju jis būsią internuotas iki karo pabaigos.

— Plinta vis daugiau žinių apie rimtus neramumus Indijoje. Anglų pripažįstama, kad sąmyšių metu žuvusiųjų skaičius pakilęs ligi 32 žmonių. Laisvasis indų radijas Sonane pranešą, kad Kalicuto buvo padegta daugybė medvilnės verpyklų.

— Kubos prezidentas Batista paskelbė apie numatomą viešą karinę prievolę turinčių atlikti, vyrų mobilizaciją.

BERLIN. Pulkininko leitenanto Krausės iš vyriausiosios kariuomenės vadovybės karinė savaitinė DNB apžvalga:

Praėjusią savaitę buvo karo pradžios sukaktis. Ta proga daugelyje spaudos straipsnių ir kalbų per radiją šis įvykis buvo įvairiausiais požiūriais paminėtas. Vokiečiai ir jų sąjungininkai čia pasitenkina objektyviomis pastabomis ir, supraasdami savo jėgą, išreiškė pasitikėjimą ateitimi. Tačiau priešingoji pusė parodė didelį pakrikimą. Šios savaitės kariniai įvykiai tatai tik pabrėžė. Didžiausieji anglų ir amerikiečių rūpesčai, iš dalies atviral pripažįinti, iš dalies išskaitomi targ gandų, yra Ispanijos ir Prancūzijos Afrikoje.

Šią savaitę, neišūrint stiprios gynybos, buvo vėl pasiekti dideli laimėjimai Kaukaze. Vokiečių ir rumunų daliniai, užėmė Anapą, prisistumė prie Novorosijsko. Iš Krimo vokiečių kariuomenė rugsėjo 1 d. persikėlė per Kerčės sąsiaurį, pralaužė krantų sustiprinimus, sušėo į salytį su rumunų daliniais rytuose ir išvalė visą Tamano pusiasalį, paimdama daug belaisvių. Rugsėjo 6 d. krito ir Novorosijsko tvirtovė, paskutinis žymus karo uostas, kuris dar buvo likęs sovietų Juodosios jūros laivynui po Sevastopolio. Stalingrado puolimas praėjusią savaitę taip pat padarė didelę pažangą. Rugpiūčio 31 d. pavyko prasilaužimas iš pietų ir prisiartinta iki 25 kilometrų nuo miesto; rugsėjo 2 d. greitieji daliniai prasiveržė į siaurę nuo miesto iki Volgos atšakos. Tuo tikslu sovietai bandė kontratakas. Rugsėjo 3 d. pasiekti vakarinai Stalingrado priemiesčiai. Sovietai ginasi labai atkaliai, bet puolimas, atremiant stiprias priešo kontratakas, eina toliau. Į nepalaužiamą vokiečių pėstininkų ir šarvuočių atsparumą sausumoje sudužo ir nuolatinai sovietų atpalaiduojamieji puolimai į pietvakarius nuo Kalugos į šiaurės vakarus nuo Medyno, Rževo srityje ir į pietus nuo Ladogos ežero. Tie dideji puolimo ir gynimosi pasiejekimai Rytų fronte nedvipraasiškai atremia pranašystes ir vilties tų anglų ir amerikiečių, kurie laukia iš Rytų palankaus posūkio kare.

Kaukazo sritis ir jos žemės turtai.

Novorosijsko reikšmė

BERLIN. Kaukazo pajūrys nuo Kerčės ligi į pietus nuo Batumo nedaug teturi natūralių uostų.

Nors Novorosyjako uostas normaliais laikais ir neturėjo tokios didelės reikšmės, kokia jam atiteko, sovietams netekus Krymo uostų, tai jis vis dėlto visada buvo labai reikšmingas karo ir prekybos uostas. Priešaisa miestą, kur uostą, siekia 2,5 km platumo, tęsiasi krantinės. Čia yra vietos, skirtos sustoti didiesiems okeaniniams garlaiviams, didelio talpumo elevatorial ir naftos rezervuarai, sandėliai ir šaldytuvai. Uosto metinė apyvarta siekdavo permetus vidutiniškai 2,5 milijono tonų. Svarbiausi objektai buvo nafta, medis, javai ir cementas.

Dokuose galėjo būti taisomi laivai ligi trijų tūkstančių tonų. Užėmus šį svarbų uostą, sovietų Juodosios jūros laivynas neteko paskutinės savo bazės.

Novorosyjako miestas turi daugiau kaip šimtą tūkstančių gyventojų. Jame yra daug ginklavimosi pramonės įmonių, būtent, patrankų, minosvaidžių, munitejos, hidroplanų, autovežimių, motorų. Taip pat reikšmingos ir garvežių vagonų ir šarvuotų traukinių remonto dirbtuvės.

Aplinkui miestą esančių gausių cementinio mergelio kiolnų dėka Novorosyjske šaugo taip pat ir cemento gamyba, kuri siekdavo maždaug 30% bendros sovietų produkcijos. Iš kitų pramonės šakų šalia medvilnės verpyklos su virš tūkstančio staklių paminėtini yra drabužių bei avalynės ir odos bei kailių šūdirbimo įmonės. Visais atžvilčiais puikus šios pakrantės ruožo klimatas be intensyvaus šamos šūdo labai plačiai išūgdė ir vyno pramonę. Be daugelio vyno gamyklų, Novorosyjske yra ir viena didžiausių Sovietų Sąjungos sekto gamyklų, kur per metus pagaminama maždaug 50.000 hektolitrų sekto. Šio miesto pramonės vaizdą dar papildo malūnai bei kruopų daryklos, duonos fabrikai, alijejaus spaudyklos, makaronų fabrikai, pieninės, bravorai ir mėsos bei žuvų konservų fabrikai. Miestas turi patogų susisiekimą, nes į Stalingradą eina daugelio bėgių geležinkelis, o pajūriu per Tuapsę autostrada.

Serbijoje malšinant gaujas 4.735 užmušti ir 12.207 suimti

BERLIN. Serbijoje praėjusią savaitę, kaip DNB patirta, vėl buvo ramu,srityle i šiaurę nuo Savos upės pavyko ypatingai sėkmingai baigti valymo akcilą Fruska Gora slėnuose. Čia suskaičiuota 500 užmušta ir 1.500 suimtu. Kitose srityse žygis prieš banditus ir kelių plėšikus planingai vyksta toliau. Vakaru Bosnijoje nuo birželio 10 iki rugpiūčio 29 d., slopinant komunistų gaujų veikla, buvo 4.735 žmonės užmušti ir 12.207 — suimti. Matydami savo priešinimosi prieš valstybės tvarką beprasmiškuma, 2.400 serbų vokiečių karinomenei pasiilė padėti sinklus ir prisidėti prie kovos prieš komunistines gaujas.

TODTO ORGANIZACIJAI PASKIRTAS PATIKETINIS

BERLIN. Generalinis įgaliotinis darbui gauleteris Sauckelis paskyrė specialų darbo patikėtinį Todto organizacijai reichstreuhänderi dr. Schmidtą tuo pat specialiu patikėtiniu visiems statybos darbams užsienyje

Japonų aviacija puolė Australiją

BERLIN. Japonų aviacija pirmadienį ir antradienį vėl sėkmingai puolė šiaurės Australijos uostus ir stramos punktus. Stabtbauę kaliibro bombomis buvo apmėtyti Townswille. Cairus, Port Darwino, Broomo ir Derby miestai. Daugelis galerų - krose ir uostų įrengimuose rodė, kad bombos nukrito taikliai. Townsville uoste buvo padegtas ir nuskandintas vidutinio dydžio kariuomenės transporto laivas. Dar vieną transporto laivą japonų kovos lėktuvai nuskandino netoli Darwino. Oro kovoje viršum šiaurės Australijos ot-

sunkūs vienetai ir kuri buvo skirta Singapūrui bei Indijai ginti.

Dėl šių nuostolių britų laivynas praranda savo pirmąją vietą jūrinių valstybių eilėje ir atsiduria trečioje vietoje.

BERLIN. Amerikiečių karo laivyno neikhtinžas „Blue" bei transportinis laivas „Calhoun" žuvo pietinėje Ramiojo vandenyno dalyje. Naikintojo „Blue" sramnda siekė 1.500 to, o įgulą sudarė 172 asmena. Šis naikintojas buvo apginkluotas keturiomis 12,7 cm patrankomis, keturiais 4 cm zenitiniais pabūkais, aštuoniais kulkosvaidžiais ir 16 torpedinių vamzdžių 53.3 cm kalibro.

Britų laivynas jau trečioje vietoje

BERLIN. Pagal Vyriausiosios vokiečių Kariuomenės Vadovybės sudarytą britų laivyno stiprumo balansą, po trijų karo metų, britų laivynas nuo karo pradžios iki 1942 m. rugpiūčio pabaigos, neteko lygiai trečdalio savo mūšio laivų, daugiau kaip pusės savo lėktuvnešių, beveik trečdalio kreiserių, daugiau kaip trečdalį naikintojų ir žymiai daugiau negu pusę povandeninių laivų.

Taip pat didžiąja dalimi buvo sunaikinti dominūjų laivyno dalinai. Pvz., iš Australijos eskadros tetiko 1 ar 2 kreiseriai ir vienas kitas naikintojas. Taip pat sunaikinta britų Azijos eskadra, kurią sudarė keli muštdami ten stiprias priešo kontratakas. Rugsėjo 3 d. pasiekti vakarinai Stalingrado priemiesčiai. Sovietai ginasi labai atkaliai, bet puolimas, atremiant stiprias priešo kontratakas, eina toliau. Į nepalaužiamą vokiečių pėstininkų ir šarvuočių atsparumą sausumoje sudužo ir nuolatinai sovietų atpalaiduojamieji puolimai į pietvakarius nuo Kalugos į šiaurės vakarus nuo Medyno, Rževo srityje ir į pietus nuo Ladogos ežero. Tie dideji puolimo ir gynimosi pasiejekimai Rytų fronte nedvipraasiškai atremia pranašystes ir vilties tų anglų ir amerikiečių, kurie laukia iš Rytų palankaus posūkio kare.

BERLIN. Amerikiečių karo laivyno neikhtinžas „Blue" bei transportinis laivas „Calhoun" žuvo pietinėje Ramiojo vandenyno dalyje. Naikintojo „Blue" sramnda siekė 1.500 to, o įgulą sudarė 172 asmena. Šis naikintojas buvo apginkluotas keturiomis 12,7 cm patrankomis, keturiais 4 cm zenitiniais pabūkais, aštuoniais kulkosvaidžiais ir 16 torpedinių vamzdžių 53.3 cm kalibro.

ORO PAVOJUS BULGARIJOJE

SOFIJA. Oficialiomis žiniomis, naktį į rugsėjo 6 dieną kai kurios Bulgarijos srityse buvo paskelbtas oro pavojus.

BERLIN. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša, kad per sunkias kovas Rytų fronte nuo gegužės į šią rugpiūčio 31 d., ypač pietiniame rupėje, nesualaikomai besiverčiantį vokiečių kariuomenė sumušė raudonosios armijos 56 divizijas ir 39 brigadas. Vpatingai šaug bolševikai panaudoję šarvuočių brigadų, kurios pėstininkams paremti iš paskutiniųjų mėgino sulaikyti vokiečių puolimus. Per šias kovas bolševikai neteko tūkstančiais tankų ir šarvuočių.

Naujos karo mokyklos steigimas

Rašo ats. plk. ltn. K.註išauskas

(Pirmosios dalies pabaiga).

Priėmimo tvarka lietuviams mokykloje buvo tokia pat, kaip ir rusams. Visi turėjo praeiti sveikatos tikrinimo, egzaminų ir *mandatų komisijas*. Karantinas taip pat buvo įsteigtas atskiras lietuviams, bet jis nebuvo taip griežtai saugomas. Atvykę į mokyklą kandidatai tuojau pastebėjo visą netvarką ir svarbiausia rusų dominavimą visose srityse. Todėl dalis kandidatų panorėjo tuojau atsiimti savo dokumentus ir grįžti į namus, bet nebepaleido. Keletas drąsesniųjų pasišalino ir paieškomi nebuvo, nes faktiškai dar nebuvo priimti. Kitos išeities nesant, *kai kurie puolėsi prie mokyklos* gydytojo lietuvio plk. ltn. Pagirio prašydami, kad gelbėtų, t. y., pripažintų nesveiku. Stojantieji kandidatai ypatingu sveikatingumu nepasižymėjo, daugumoje buvo vidutinio sveikatingumo žmonės. Kadangi kandidatų buvo trūkumas, tai Sokurov'ui spaudžiant buvo priimta ir silpnos sveikatos žmonių. Sveikatos tikrinimo komisijoje dirbo 5 gydytojai, iš jų tik 1 lietuvis. Padarius klaidą, ją atitaisyti per sveikatos tikrinimo komisiją buvo labai sunku. Tik *pavyko nedaugeliui* per gydytoja plk. ltn. Pagirį išsigelbėti.

Egzaminai įstojantiems į lietuviškąjį batalioną buvo atliekami paviršutiniškai. Taip pat buvo egzaminuojami iš rusų kalbos ir matematikos. Nežiūrint į tai, kad trečdalis visiškai nemokėjo rusų kalbos, buvo priimti, nes trūko kandidatų lietuvių. „Malo litovcov", — kaip Sokurov'as išsireiškė. Matematikos srityje tas pats vaizdas. Dauguma jų mokėjo tik skaičiuoti, tačiau buvo priimti. Egzaminai *nesudarė* jokių kliūčių.

Mandatų tikrinimo komisija daugiausiai dėmesio kreipė į „politinį susipratimą". Civilinis jaunimas buvo apsirūpinęs kompartijos, komjaunimo ir profsąjungų rekomendacijomis arba „charakteristikomis", kaip pas rusus priprasta vadinti. Kariams užtekdavo iš kariuomenės dalių siųstų politrukų atestacijų arba charakteristikų. Kandidatai turėjo papasakoti savo autobiografijas ir buvo klausinėjami, kiek tėvai turi žemės, karvių, avių ir t.t. Kompartijos ir komjaunimo nariai čia pat, prie mandatų komisijos stalo buvo *registruojami* į atskirą sąrašą. Užsirašė apie 20 kompartijos narių ir 171 komjaunuolis. Žydų kandidatų atvyko labai daug (apie 100 žmonių), tačiau priimti tik 35. Labai daug žydų pravijo pats Sokurov'as, kuris pasirodo, labai nekentė jų. Mandatų komisijoje pamatęs grupę laukiančių žydų sušuko:

— Duokite juos čia prie mano stalo, aš juos tuojau sudorosiu.— Ir iš tikrųjų iš 40 praėjusių pro jį žydų priėmė tik kelis žydukus. Tai sakė ir darė Sokurov'as visai nesivaržydamas.

Kada mokykloje buvo pradėtas mokymas, tai *apie* priimtuosius buvo surinktos žinios, kurios parodė, kad drauge su užsilikusiais liaudies kariuomenės 43 kursautais yra: lietuvių — 383, rusų — 72, žydų — 35, ukrainiečių — 2, gudų — 7, lenkų 4 ir totorių — 1. Viso 504 kursautai.

Kadangi buvo įsakyta priimti 533 asmenis, tai gruodžio mėn. buvo gauti papildymai. 1941 m. sausio 1 d. batalione buvo 537 kursantai. Papildyta daugiausia lietuviais.

Kursantų išsilavinimas lietuvių batalione šiaip atrodė: 1. Baigusių gimnaziją — 4%, 2. Baigusių 4 kl. ir daugiau — 12%, 3. Mokėsi gimnazijoje 1, 2, 3 klasėse —18%, 4. Baigę 3 — 4 skyrius pradžios mokyklos — 60%, 5. Baigę 2 skyrius pradžios mokyklos — 6%. Kalbų mokėjimo atžvilgiu šiaip atrodė batalionas: Visai nemokėjo rusų kalbos — 172 kursantai, Visai nemokėjo lietuvių kalbos — 17 kursantų. Tiktai apie 100 kursantų gerai mokėjo rusų kalbą. Tai buvo daugiausia rusų tautybės kursantai. *Priimtieji* išimtinai buvo Lietuvos piliečiai. Kai šios surinktos žinios buvo pateiktos mokyklos viršininkui, tai greta sėdintis komisaras pasakė: „Jie tyčia sako, kad nemoka rusų kalbos". — Tačiau taip nebuvo. Žinios buvo tikslios.

Sokurov'as stebėjosi, kad priimtieji Lietuvos rusai geriau kalba lietuviškai, negu rusiškai, todėl minėtas žinias pateikusį lietuvių karininką paklausė:

— Ką jūs darėte su rusais, kad jie yra taip nutautėję?

Jam buvo atsakyta, kad su rusais Lietuvoje nieko nebuvo daroma, *bet jis nepatikėjo*.

Reikia keletą žodžių pasakyti *ir apie priimtųjų* į lietuvių batalioną nusistatymą, kuriais tikslais jie stojo į karo mkoyklą.

Visus priimtuosius į Vilniaus pėstininkų karo mokyklos lietuvių batalioną reikia skirti į tris grupes 1) užsilikę liaudies vyriausybės priimtieji 43 kandidatai; 2) šaulių korpuso kariai ir 3) civilinė jaunuomenė, savo noru atvykusi į mokyklą.

Liaudies vyriausybės priimtieji daugiausia buvo puskarininkiai. Jie troško ne komunizmo, ne sovietinės santvarkos, bet turėjo *didelį norą likti karininku ir tarnauti* Lietuvos kariuomenėje. Šis *troškimas* juos ir atvedė į karo mokyklą. Kada pastebėjo kad greta jų troškimo išsipildymo prarandama Lietuva, jie atšalo, norėjo atitaisyti klaidą, bet jau buvo vėlu. Rusai nepaleisdavo ir norintiems išstoti grąsindavo. Iš 43 stojusių į mokyklą puskarininkių tik 4 — 5 asmenys buvo aršūs šalininkai komunistinės santvarkos Lietuvoje.

29 šaulių korpo kariai daugiausia buvo prievarta komisarų ir politrukų atvaryti. Sokurov'as neturėjo teisės priimti nenorinčiųjų, ir bijojo, kad mandatų komisijoje kariai neatsisakytų stoti į karo *mokyklą*. *Visą mandatų* komisija su 29 korpo kariais buvo labai *mandagi* ir *sukta*. Tik keletas drąsesniųjų griežtai atsisakė pasilikti mokykloje ir tuojau buvo grąžinti į dalis. Pasiųsti į karo mokyklą kareiviai iš karto nesusiorientavo ir apgaulingai buvo palikti mokykloje.

Civilinis jaunimas, kurio buvo dauguma, pirmomis priėmimo dienomis parodė savo keistą veidą. Besikalbėdami su mūsų karininkais, jie būdavo nepatenkinti rusais, o kai juos užkalbindavo rusai, tai girdavo komunizmą.

Daugiausia taį buvo žmonės be jokio nusistatymo, paprasti laimės ieškotojai, kurie labai lengvai patikėjo *bolševikinei propagandai*. Laimės nesuradę ir pamatę, kad *ji yra labai tolima, pasiekti veik* neįmanoma, norėjo bėgti iš mokyklos, bet jau buvo vėlu, rusai nebeleido. Reikia pažymėti, kad priimtųjų tarpe buvo ir tokių, kuriuos privertė stoti susidariusios sąlygos. Bolševikai persekiojo buvusius šaulius, skautus ir šiaip veiklesnį jaunimą arba jų tėvus. Kai kurie jaunuoliai, norėdami pateisinti savo arba tėvų ankstyvesnę veiklą, stojo į karo mokyklą. Jie manė, kad bolševikai nereikš pretenzijų ir paliks ramybėje juos pačius ir šeimą. Bet tokių buvo labai nedaug. *Dėl tarnybos raudonojoje armijoje* bolševikai niekam jokių malonių netaikė.

Priimtųjų tarpe buvo ir su kompromituojančia praeitimi: vagių, apgavikų ir kitos rūšies nusikaltėlių. Mokykla gaudavo labai *daug teismo šaukimų. Priimtieji* kursantai buvo kviečiami stotį į teismą kaltinamaisiais už vagystes ir kitus kriminalinius *nusikaltimus*, tačiau jie nebuvo šalinami iš mokyklos.

Apytikriai galima spėti, kad Vilniaus pėstininkų karo mokykloje, lietuvių batalione, iš 537 stojusių kursantų buvo: 1) prijaučiųjų sovietų santvarkai apie 12%; 2) stojusių patikėjus bolševikų propagandai apie 10%; 3) priverstų (29.š. korpo kariai ir kiti opie 25%; 4) laimės ieškotojų apie 53%. Profesijos atžvilgiu įstojusieji sudarė apie 40% žemdirbiai ir apie 60% miestelėnai. Miestelėnų tarpe daugiausia laisvos *profesijos* žmonės, pirkliai, amatininkai, smulkūs savininkai. Darbininkų % buvo labai mažas.

Suformuotam batalionui jaunesniųjų vadų kadrą (skyrininkų, ir būrininkų) sudarė puskarininkiai, priimtieji į karo mokyklą prie liaudies vyriausybės. Spragos buvo papildytos prisiųstais iš *29. šaulių teritorinio korpo kariais*.

Kuopų, būrių vadai ir jų padėjėjai *buvo palikti lietuviai* karininkai. Batalionui reikėjo 37 rikiuotės karininkų. Trūko būrių vadų ir padėjėjų, todėl apie 14 karininkų buvo perkelta, į karo mokyklą iš 29 šaulių korpo. Bataliono vadu buvo paskirtas gen. št. plk. ltn. Vertelis. Bataliono komisaru Sarkisjan — armėnas. Drabužiai ir guolis lietuvių batalionui buvo išduoti lietuviški. Tik šautuvai rusiški, bet be diržų. Rusų batalionas gavo rusiškas palaidines, viršutines kelnes, kepurę ir šautuvus. Visa kita buvo išduota lietuviška. Sokurov'as nemėgo lietuviškos uniformos ir *norėjo visiems išduoti rusiškus* drabužius ir apginklavimą, bet *negavo*. Matyti, *rusams* trūko drabužių, batų ir baltinių, nes jų laukti teko labai ilgai. Be to, ir gavus buvo dalijami labai ekonomiškai, kai tuo tarpu su lietuviškais nesivaržė.

Mokyklai buvo duotas naujas vardas „Vilniaus pėstininkų karo mokykla". Šis pavadinimas buvo suteiktas mokyklai ne iš karto, *bet palaipsniui. Lietuvos liaudies* vyriausybės laikais mokykla buvo pavadinta „Lietuvos darbininkų ir valstiečių raudonosios armijos pėstininkų karo mokykla". Atvažiavus Sokurov'ui, mokykla pagal gautąjį per Sokurov'ą raštą iš Maskvos buvo pavadinta „(Lietuvos) pėstininkų karo mokykla", tačiau žodis „Lietuvos" buvo nurodytas skliausteliuose. Lapkričio 31 d. Sokurov'as per karininkų ir politvadovų *susirinkimą viešai pareiškė*, kad mokykla vadinsis „*Vilniaus pėstininkų karo mokyla*".

Beveik ta pati istorija ir su lietuviškuoju batalionu. Kada 1940 m. spalio 16 — 20 d. Vilniuje buvojo Maskvos vyriausiojo štabo kadrų viršininko pavaduotojas plk. Fomin'as, tai greta kitų reikalų buvo aptartas ir batalionų numeracijos klausimas. Fomin'as ir Sokurov'as norėjo, kad rusų batalionas būtų pirmasis ir lietuvių batalionas eilės tvarka vadintųsi antruoju. Gen. št. plk. ltn. Vertelis apie tai išgirdęs pareiškė savo nuomonę, būtent, jeigu yra *Lietuvos pėstininkų mokyklą, tai lietuvių* batalionas turi eiti pirmuoju o rusų antruoju. Plk. Fomin'as su gen. št. plk. ltn. Vertelio nuomone sutiko, o Sokurov'as tylėjo. Visi tikėjosi, kad liko bent vardas, tačiau kitaip galvojo Sokurov'as. Jisai prieš 1940 m. gruodžio 1 d. įsakė lietuviškąjį batalioną vadinti antruoju.

Baigę pirmąją šio aprašymo dalį, ką Lietuvos Karo Mokykla pergyveno bolševikų metais ir kaip ji buvo likviduota, nuo kito numerio duosime antrąją jo dalį antrašte „Vilniaus pėstininkų mokykla".

DANUTĖ AUKSELYTĖ

RUGIAPIŪTĘ PRISIMINUS

Tėviškės laukuose — rugiapiūtė žvanga,
tėviškės laukuose — vasara žalia...
Noris apkabinti linažiedį dangų,
sielvartą skandinti marių gelmėje.

Tėviškės laukuose — rugiapiūtė žvanga,
tartum varpo aidas klonių glūdumoj —
per *javų tankumą piovėjėliai brenda:*
vasara ir pievos girdisi dainoj...

Tėviškės laukuose — rugiapiūtė žvanga,
aukso varpos žėri saulės spinduliuos...
Eičiau — apkabinčiau linažiedį dangų,
vasarą atrasčiau žydinčiuos rugiuos.

VIETOJE RAUDONOS — BALTA VĖLIAVA

Pačiomis pirmomis šio karo dienomis aš, kaip 297.ŠP štabo pareigūnas, buvau įpareigotas rūpintis štabo vežimais, kuriuose, be raštinės reikmenų ir dokumentų, *buvo vežami ir štabo* pareigūnų nuosavi daiktai ir nedidelė maisto atsarga. Vokiečių lėktuvams mus apšaudžius, miškely ties Valkininkais kilo sąmyšis, kurio metu išsislapstė ir štabo vežimai. Pavojui praėjus juos susiieškojau. Arkliai buvo labai nuvaryti, todėl daug ne taip jau reikalingo krūvio teko miške palikti. Tvarkytis nesiskubinau, nes toks užtrukimas padėjo man geriau suprasti esamą padėtį, neatkreipiant į save politrukų dėmesio.

Tuo tarpu miško keliu į plentą traukė mišrios įvairių dalių voros, bet daugiausia 297. ir 294 ŠP daliniai. Įsijungiau į juos ir aš. *Voroje buvo gausu politrukų* ir rusų karininkų.

Išėję į *plentą* pasukome Vilniaus link. Pulko vadas (rusas), komisaras ir visas štabas žygiavo gerokai pirma manęs, bet jų nesivijau, nes numaniau, kad štabe negalėsiu saugiai jaustis. Kaip vėliau patyriau, daugumas štabo karininkų ir kareivių jau buvo nuo pulko atsiskyrę ir likę Valkininkuose.

Bežygiuojant plentu vienas 297. ŠP politrukas užpakaly ėmė šaukti ir ženklais rodyti: „Stok" ir „Atgal". Kaip vėliau papasakojo to pat pulko psk. P. ten įvyko *štai kas: Vos tik išėjus* 297. ŠP PA baterijai į plentą, paskui juos išvažiavo trys vokiečių tankai ir paskučiausia jojusį minėtą puskarininkį nuginklavo. Jam paaiškinus, kad šie *daliniai* yra lietuvių, vokiečiai įsakė visiems lietu*viams toje vietoje susirinkti*, sudėti ginklas ir laukti, kol jie atvyks *mūsų paimti*. Tai pasakę, vokiečiai vėl dingo miške, kitoje plento pusėje.

Tuo tarpu mūsų priešakyje įvy*ko smarkus susišaudymas*, *kuris* tęsėsi 2 — 3 val. Eiti pirmyn, kur vyko kautynės, nebuvo jokio noro, todėl mielai paklausėme politruko įsakymo ir grįžome atgal. Pats politrukas, kitus stabdydamas, dviračiu nuvažiavo toliau. Grįžę prie baterijos, iš psk. P. ir sužinojome apie vokiečių įsakymą.

Miške abipus plento buvo gana daug įvairių dalinių kareivių. Vienas, kitas perbėgome pamiškėmis ir, paaiškinę padėtį, surinkome juos į vokiečių nurodytą vietą. Politrukai ir rusų karininkai beveik visi nusiskubino į priekį, kur vyko susišaudymas.

Apžvelgę savo grupės sudėtį pastebėjome, kad dauguma susidėjo iš 297.ŠP dalinių, būtent: pulko vėliavos aps. būrys su automatiniu pabūklu, ryšių kuopa, viena pilnai ginkluota s. kulk. kuopa, artilerijos baterija su dviem pabūklais ir keletas įvairių kuopų šaulių būrių su lengv. kulkosvaidžiais. Turėjome ginklams ir šaudmenų. Iš karininkų tebuvo *tik s. kulk. kuopos* ltn. V. Be to, dalis kareivių buvo ir 294. ŠP su ltn. K. ir vienu kapitonu. Nemaža buvo ir rusų kareivių, kurie matydami, kad mūsų tarpe nėra jų karininkų nė politrukų, laikėsi gana ramiai ir buvo klusnūs.

Mums teko savo grupėn „priglausti" ir pulko raudonąją vėliavą, kurią visą laiką nešė rusų seržantas. Kalbamu laiku pačios vėliavos ant koto jau nebebuvo. Ją suspėjęs nuimti vienas polit*rukas ir paslėpęs po drabužiais* dviračiu nuvažiavęs, bet tuoj pakliuvęs *vokiečiams* į *rankas*. Mūsų kareiviai, matydami kuo baigiasi tarnyba raudonojoje armijoje, iš vėliavos pradėjo tyčiotis. Tada minėtas seržantas vėliavos kotą sulaužė ir įmetė į krūmus. Tokiu tai būdu baigėsi bolševikinės vėliavos garbė, kurią ginti prievarta buvome prisaikdinti. Vėliavos būrio vadas buvo viršila S. Jis nujausdamas, kad mes rengiamės pasiduoti vokiečiams, paslapčiomis pasišalino.

Į mūsų susirinkimo vietą buvo dar atbėgęs vienas rusų karininkas (rodos, naujasis pulko vado adjutantas), kuris pranešė, kad pulko vadas užmuštas. Tai pranešęs vėl greit pradingo.

Mūsų grupėje *užviešpatavo* šventės nuotaika. Ant plento plevėsavo balta vėliava. Kareiviai Kiti persiavė kojas ir net pasikeitė baltinius. Tik prie sudėtų ginklų stovėjo sargybiniai. Arkliai buvo paleisti ganytis.

Artinasi vakaras, bet vokiečių *vis dar nesulaukiam*. Saulei leidžiantis kareiviai ėmė nerimauti,

PO VYČIO ŽENKLU TOLI NUO TĖVYNĖS

(PAS MŪSŲ KARIUS RYTUOSE)

Tą dieną, kada pasiruošiau keliauti į Rytus, lietus pylė kaip iš kibiro. Atrodė tikras ruduo, o ne vasara. Todėl traukiny vietos kiek nori. Kai truputį prasiblaivo, puikiai matyti graži vasariška aplinka: pakelėse tūkstančiai pačiam žydėjime lauko žiedų, pilnu veidu žvelgia į debesuotą dangų baltos ramunės, linksta lietaus prisigėrę rausvi dobilai, o kur ne kur šmėkštelia balti žydinčių grikių plotai. Kažkas iš bendrakeleivių susirūpina:

— Ir iš kur tokia gausybė lietaus? Tik pamanykit, supūdys visą šieną.

— Na, šienas jau namuose. Tegul palyja, bent daržai geriau augs, — prideda kitas.

Ir suprask tu dabar, kad nori. Už lango irgi tas pats: vienur, žiūrėk, permerktas bebaigęs džiūti šienas, kitur jau atolas pradeda žaliuoti.

Pagaliau paskutinė geležinkelio stotis Lietuvoje. Peronu išdidžiai žingsniuoja žalsva uniforma geležinkelio policininkas lietuvis ir sukiojasi likti besirengią lietuviai geležinkelininkai. Kai traukinys sujuda, daug mosuojančių rankų palydi jį iš Lietuvos. Važiuojančiam kyla keistas jausmas: pajunti, kad už traukinio lieka tas nedidelis žemės kampas, kuris brangesnis mums už visus kitus kraštus.

Traukinys jau lekia svetimais laukais...

EI, LIETUVOS KAREIVĖLIAI...

L. mieste vienur kitur susitinki lietuvį karį. Lietuviška uniforma ir mūsų kariuomenės ženklai.. Su vienu vietiniu lietuviu žengiame į vietos karių vadovybės būstinę. Vos slenkstį peržengi, tuoj jauti karinę nuotaiką: mūsų kareiviai švilpauja, bando dainuoti, vieni kitiems anekdotus pasakoti. Mat, čia likę poilsiauja. Aplinkui lyja, kaip iš kibiro, todėl pastogė pas savuosius nuostabiai maloni. Prieš mane stovi aukštas, simpatingas vyras. Jo veidas nepaprastai ramus, šypsosi ir, tarytum, sakyte sako, kad šis vyras ir kritiškiausiose aplinkybėse puikiai orientuosis ir ras išeitį. Tai lietuviškojo dalinio leitenantas D. Įsiveda jis mus į savo kambarį ir vienu sakiniu pasako viską:

— Vyrai, jauskitės, kaip namie.

Ant sienos Vytis, žemėlapis. Ant stalo atversta „Lietuvos istorija“, o bibliotekėlėje pilna lietuviškų knygų. Iš pirmo žvilgsnio pajunti, kad mūsų kariai ir čia būdami nė kiek nenutolsta nuo tėvynės. Čia pat stovįs radijo aparatas, kaip sako leitenantas, dažnai jį pririša, priartina prie Kauno ar Vilniaus.

— Ankščiau aš beveik niekad nesiklausydavau radijo, — sako leitenantas, — tačiau dabar puikiai suprantu, kokią reikšmę radijas turi žmonėms, gyvenantiems toliau nuo tėvynės.

Aplink mus sukiojasi vikrus ir linksmas kareivis. Tik žiūriu — gi mūsų stalas apaugo stiklinėmis ir lėkštėmis. O kareiviška kava nuostabiai skani, ypač po kelionės.

Kitą dieną leitenantas daugiau svečių turėjo: užsuko keletas vilniškių karininkų. Atsirado alaus, o L. alus — žinomas: jis šiuo metu yra žymiai geresnis, negu aplinkinių bravorų. Matyt, jis dar lig šiol išlaikė prieškarinę savo kokybę ir rūšį.

Kai įsėdau traukinin vykti į B. buvo nepaprastai gražus popietis. Po ilgo lietaus atgaivinta žemė alsavo žaluma ir gaiviai prasiskleidusiais naujais žiedais. Iš vakarų švietė, tarytum naujai išsipraususį saulė, o paskutiniai tamsūs debesys slinko rytų horizonte vis kažkur tolyn. Gėrėtis aplinka nebuvo kada, nes mūsų vagone sukiojosi vienas nepaprastai linksmas vokiečių kareivis, mokąs lietuviškai, kuris žemaičiuodamas juokaudavo ir visus bendrakeleivius ar jie būtų vokiečiai, ar lenkai, ar lietuviai, klausė vieno ir to paties klausimo:

— Na, kaimyn, kaip gyveni?

Visi aplinkui turėjome gražaus juoko, nes pusė bendrakeleivių nesuprato, kuria kalba vokiečių karys kalba. O jis tik juokdavosi ir uždėjęs ranką ant paklaustojo peties pasakydavo:

— Tai ką, kaimyn, nesupranti?

Kai nusibosdavo šie klausimai, tada jis numodavo ranka ir uždainuodavo:

— Eikš, mergyte, duok rankytę...

Lietuviai kariai, kurių pora mūsų kupe važiavo, mtayt, jį jau seniai pažinojo, tad su juo lietuviškai ir kalbėjosi.

Civiliai, pasirodo čia traukiniais beveik nevažinėja. Štai ir dabar tik aš vienas sukiojuosi tarp karių. Net nejauku vienam.

Staiga akys pamato nuostabiai gražų Nemuną. Prie miestelio jame net kelios puikios karklais apaugusios salos. Prie tilto traukinį pasitinka ramus, besišypsąs mūsų kario veidas. Tą vakarą virš miško besirisdama saulė auksino vingiuojančio Nemuno mažutes bangas, o prieš saulę stovėjo su blizgančiu šautuvu, laisvai prasisegęs krūtinę, linksmas ir nuostabiai vyriškas lietuvis karys. Jo gelsvai žalsvi drabužiai puikiai derinosi su vasaros dienų žaliuojančiais karklais ir saulės nuauksintu Nemunu.

ČIA VYKO DIDIEJI MŪŠIAI

Laukuose žymu praūžusios karo liekanos: čia vienur, čia kitur guli išvirtęs bolševikų tankas, sudraskytais vikšrais atsisakęs klausyti konstitucijos „staliniecas“, o vienoje vietoje aiškiai matyti „sėkmingas atsitraukimas“: pilnos pievos sudaužytų traktorių, patrankų, sunkvežimių, tankų, tarp kurių net ir tankų milžinų. Tur būt, ir šiose apylinkėse bolševikų armijos, užgrobusios Pabaltijo kraštus, praėjusiais metais gavo didžiausius smūgius.

ŠIĄ ŽEMĘ SAUGO LIETUVIS KARYS

Jau visiškai temo, kai pravėriau nemažo saliono duris. Ant sienos didžiulis Vytis, apačioje Lietuvos žemėlapis, kampe rojalis, o prie pailgo stalo — trys vyrai.

— Norėčiau surasti kapitoną..., dar pavardę pridėjęs prisistatau.

— Aš esu, — pakyla akis įsmeigęs kapitonas ir šiek tiek nustebęs, toj šalyj išgirdęs gryną lietuvių kalbą.

— Esu iš Lietuvos. Štai atvežiau laišką iš vilniečių.

— Labai malonu, — kapitonas nusišypsojo. — Būkit pažįstami — štai mano leitenantas, ir štai mūsų svečias.

Tą vakarą puikiai supratau, kad mūsiškiams Rytuose sutikti tautietį iš tėvynės ypatingai įdomu ir malonu.

— Dabar neišleisime, — sako šypsodamas kapitonas, — turėsite su musis keletą dienų pagyventi. Pamatysite ir mūsų kasdieninį gyvenimą ir darbą, apie kurį Lietuvoje, tur būt, labai mažai kas težino ir kurį ne vienas labai klaidingai įsivaizduoja.

Deja, kelionei laiko labai maža. Su mūsų karių gyvenimu čia, toliau nuo Lietuvos, teks susipažinti labai ribotu laiku ir kukliomis priemonėmis.

— Matot, kaip toli nuo Lietuvos, o vis dėlto susirandame lietuvių, — šypsosi kapitonas. — Štai, ponas, taip pat vietinis, o matot, kaip puikiai kalba lietuviškai.

Iš tikrųjų, svečias, kuris be menęs tą vakarą buvo pas mūsų karininkus, gyvena visą laiką prie B., o lietuviškai kalba žymiai geriau, negu kai kurie Kauno muraviečiai arba vilijampoliškiai.

— Šiandien dar pas mus buvo vienas vietinis kunigas, kuris taip pat puikaii kalba lietuviškai, — pasakoja toliau kapitonas. — Anksčiau apie Lietuvą jie visi labai maža težinojo, o žmonių iš Lietuvos beveik niekad nesusitikdavo. Tačiau dabar B. ir aplinkui mus labai puikiai pažįsta, žino, kad mes „litovci“, todėl mūsų tautiečiai gana dažnai mus susiranda ir užeina pasisakyti, kad ir jie yra lietuviai, ir jie kalba ta pačia kalba, nors aplinkybės juos privertė gyventi toli nuo visos tautos. O vieną kartą atėjo moteris, — pasakoja kapitonas, — kuri pati beveik nemoka kalbėti lietuviškai, — tačiau prašė savo vaikams lietuviško elementoriaus.

— Gaila, kad neturėjome, — pridėjo leitenantas. — Davėme bent šiokį tokį žodyną, gal tas kiek nors padės. Juk moteris labai prašė.

Tą vakarą teko išgirsti daug dokumentuotų pasakojimų iš mūsų vyrų kovų su banditų gaujomis. Kai kapitonas pamini savo žuvusiuosius vyrus, jo veide įskaitau rimtį ir pasiryžimą. Nesišypso tada ir aukštasis leitenantas, kuris tenykštėje mūsų karininkų šeimoje dėl savo juodų antakių ir tamsių plaukų vadinamas Radvila Juoduoju ir kuris beveik visada nerūpestingai šypsosi.

— Vis dėlto reikia pasakyti, — sako kapitonas, — kad mano dalinys laimingas. Esu nebejaunas karininkas, girtis nemėgstu, o vis dėlto turiu pasakyti: mūsų vyrai nuostabiai narsūs, kovose parodę tiek drąsos ir vyriškumo, o žuvusiųjų teturime tik kelis vyrus.

Kiek sužinojau iš karniinkų, o ypač iš pačių kareivių, mūsų vyrams tekę veikti nepaprastai sunkiose aplinkybėse, būti ne kartą žymiai gausesnių banditų gaujų apsuptiems, tačiau lietuviai visada į kovą atsakė tik kova ir žygį pavertę į pergalę.

MŪSŲ VYRAI PAIMA GAUJOS „LAIVYNĄ“

Vieną, kaip charakteringą, momentą iš mūsiškių veiksmų su priešo gaujomis norėčiau ir čia papasakoti. Tai būtent, iš didžiųjų P. pelkių. Vienos apylinkės gyventojai nusiskųsdavo, kad juos nakties metu, o neretai ir dieną užpuolą banditai, plėšią, grasiną sušaudysią, jei atvestų čia karius ar policiją. Gyvenotjai gerai įsidėmėjo, kad banditai, kurie beveik kasdien ateina tuo pačiu laiku, yra visada tie patys. Ateina, pasišvaisto po sodybas, prisiplėšia maisto ir vėl dingsta kažkur pelkėse. Kur jie nueina ir kur dingsta, gyventojai niekaip negali susekti. Mūsų vyrai, einą netoli pelkių sargybas, taip pat jaučia, kad banditų kelionė nepaprastai paslaptinga ir kažkuo neįprasta. Tačiau vienam arba dviem į didžiules [illegible] leistis būtų visiškai [illegible]. Įvykiai pranešami dalinio vadui. Ir vieną dieną vyrų būreliui pavedama viską išaiškinti. Sutvarkomos sargybos, pasiskirstoma partizaninių kautynių rikiuotėje, — ir atsargiai pirmyn per krūmuotas pelkes. Tik štai pirmieji vyrai pasiekia nedidelį kanalą, kuriame netoli kažkas pilkuoja. Atsargiai prisėlina arčiau, aiškiai matyti kanale išrikiuotų keliolika banditų laivelių, o ant kranto vaikštinėja jų „laivyno“ sargybinis. Mūsų vyrams nemažas galvosūkis: juk nežinia, kur yra kiti ir koks jų skaičius. Gal jie čia pat krūmuose suguię. Tačiau mūsiškiai ryžtasi pradėti

(Perkelta į 4 psl.)

---

nes nakčiai toje vietoje pasilikti buvo nesaugu. Aplinkui knibždėjo bolševikų gaujos, kurios kiekvienu metu galėjo mus užpulti. Reikėjo skubiai veikti. Nė vienas nesiėmė iniciatyvos vadovauti, todėl atsirado įvairių nuomonių, kol pagaliau buvo nutarta žygiuoti į Eišiškės, nes, civilinių gyventojų teigimu, tik ten tebuvo artimiausia vokiečių stovykla. Iki Eišiškių buvo 18 km. Kareiviai, nors ir buvo gerokai išvargę, mielai sutiko žygiuoti.

Kol pasikėlėm žygiuoti, pradėjo temti. Žygyje kiekvienas vėl turėjo savo ginklą, o kai kas nešėsi net po du šautuvus, nes rusams ir komjaunuoliams jau nebedavėme ginklų. Mūsų voros pagrindą sudarė: viena šaulių kuopa, viena s. kulk. kuopa, LAP būrys ir du PA baterijos būriai. Žygiavimo tvarka: priešakyje vieno skyriaus patrulis, šonuose — po porelę žvalgų. Visos kitos jėgos žygiavo tankinėje rikiuotėje. Tarp šaulių ir kulk. kuopų buvo varomi belaisviai (rusai ir žydai), toliau LAP būrys artilerijos pabūklai ir paskiausia su nedidele apsauga gurguolės bei ryšių vežimėliai. Iš viso mūsų voroje buvo apie 250 lietuvių karių ir apie 50 bolševikų bei žydų.

Žygiuojant neteko susidurti su bolševikais. Taip pat nesutikome ir vokiečių. Pražygiavus apie 12 km, pradėjo reikštis didelis kareivių nuovargis, nes po nemigo nakties ir silpno valgio tą dieną teko pražygiuoti per 70 km. Taip pat pradėjo kristi ir arkliai. Kadangi didesnis pavojus jau buvo praėjęs, todėl, patikrinę vietovės saugumą, pasukome iš plento į miškelį pailsėti.

Anksti rytą žygis buvo tęsiamas toliau. Bet artintis į miestelį, neįspėjus vokiečių nedrįsome. Todėl vėl apsistojome miškelyje apie 4 km nuo Eišiškių, iš kur pasiuntėm du vokiškai mokančius kareivius pranešti vokiečiams apie mus. Su vokiečiais susirišti taip pat padėjo vienas mokytojas. Tuo tarpu, mūsų vyrai prie sustojimo vietos esančioje sodyboje nusiprausė ir išsivirę arbatos bei sriubos pavalgė.

Apie 12 val. atvyko vokiečių šarv. automobilis ir du motociklininkai. Vadovaująs įsakė visiems mums susirinkti prie plento, taip pat privažiuoti su vežimais ir sunk. ginklais. Prasidėjo mūsų nuginklavimas. Nežinau, gal jau tokia vokiečių karių tradicija, kad pirmą paimtą iš mūsų kareivio šautuvą sudaužė į akmenį, o visus kitus, patikrinę, liepė sukrauti į mūsų pačių gurguoles. Ten pat sudėjome ir šaudmenis.

Perėjus vokiečių žinion, visų nuotaika nepaprastai pakilo. Kas dar turėjo uniformoje kokių nors bolševikinių ženklų, bematant juos numetė. Iš karto krito į akis didelis vokiečių karių pasitikėjimas lietuviais. Mus, žygiuojančius į Eišiškes, niekas nelydėjo, tik pirma važiuodamas automobilis rodė kelią. Motociklininkai, matyt, turėję kitą uždavinį, pasuko kitu keliu.

Eišiškėse radome plevėsuojančią Lietuvos trispalvę. Ją pamačius ne vienam per struostus nuriedėjo džiaugsmo ašaros.

Atvykę į Eišiškes apsistojome miestelio pakraštyje, gražioje pievoje. Čia pat sruveno upelis. Vokiečiai nestatė prie mūs jokios sargybos. Atsivestus belaisvius pavedė saugoti mums patiems. Tuoj sudariau visų žmonių sąrašą ir paskirčiau tarnybą visai parai. Oras buvo labai puikus, todėl kareiviai čia pat ir nakvojo. Karininkams ir likt. puskarininkams buvo nurodyta apsinakvoti Valsčiaus Vykdomojo Komiteto patalpose.

Ryto metą atvykęs vietos kooperatyvo tarnautojas pranešė, kad kariai gali kooperatyve pirktis papirosų bei tabako. Bet ne visi kareiviai turėjo pinigų, todėl tuo reikalu su psk. Piktšilingiu nuvykau pas kooperatyvo vedėją. Vedėjas lietuvių atvykimu į Eišiškės buvo labai nudžiugintas ir pažadėjo kareivius sušelpti. Atvažiavome prie sandėlio su gurguole ir prikrovėme ją kiek tilpo papirosų, tabako, duonos, saldainių ir kitų gėrybių. Dalį jų tuoj išdalijome kareiviams.

Kol mudu sutvarkėme ūkio reikalus, ltn. V. iš vokiečių vadovybės gavo naujus nurodymus ir pradėjo vadovauti tolimesnei kelionei. Pro nesuskaitomas vokiečių motorizuotas voras ta pačia sudėtimi ir tvarka pradėjome judėti į Varėną. Kelias visą laiką buvo užimtas vokiečių mašinomis, todėl mūsų vežimams ir pabūklams dažnai reikėjo pakelėmis stumtis. Puskelėje sustojome pietauti, kur baigėme kareiviams dalyti maistą ir tabaką. Čia vietiniai gyventojai mums pranešė, kad apie 3 km. nuo mūsų sustojimo vietos esąs nušautas poligono šaudyklos komendantas ltn. Kalpokas ir klausė, kaip pasielgti su jo palaikais. Neturėjome nei laiko, nei galimumų nuvykti į nurodytą vietą, todėl paprašėmė vietos žmonių patiems pasirūpinti ir palaidoti jį. Apie lietuvių žuvimą teko gana dažnai išgirsti. Matėme ir ne vieną naują kapą, ant kurio buvo įsmeigtas kryželis ir uždėta lietuviška kepurė.

Į Varėną atvykome birželio 25 d. jau sutemus. Kaip ir tikėjomės, radome ten ir daugiau lietuvių karių. Susiliejome vėl visi į vieną šeimą ir džiaugėmės atsikratę bolševikais. Čia jau nesimatė veidmainių politrukų, pradingo ir kiti piktieji padarai — žydai. Vokiečių Vadovybės buvo įsakyta atskirti ir mūsų pačių parsidavėlius, politrukų pataikautojus ir išdavikus, kurių daugiausia buvo iš komjaunuolių tarpo. Tai atrankai padaryti 297 šaulių pulke buvo panaudoti išsaugotieji štabo dokumentai. Žinoma, atrenkant bolševikus ir komjaunuolius buvo atsižvelgta į tai, ar jie tokiais pasidarė sąmoningai, ar apgaulingu būdu suvilioti.

Atvykus į Varėną mūsų grupės žygis buvo baigtas. Čia radome savo viršininkus ir perėjome jų žinion. Apie tolimesnius bendrus veiksmus jau buvo rašyta kitų prisiminimuose.

Alb. Kamašauskas.

PO VYČIO ŽENKLU TOLI NUO TĖVYNĖS

(Atkelta iš 3 psl.).

puolimą. Apsupa iš trijų pusių laivus ir sargybinį ir staigiai puola. Sargybinis nusigandęs bando bėgti, bet tuo patenka į puolusiųjų rankas, o kiti banditai nesirodo: gal būt, jie kur nors kėtme pleškauja, o gal būt bijo išlįsti iš krūmų. Laivelai paimti. Grobis nemažas, nes kai kurie laivelai net 24 — 26 žmonių talpos.

Pro pelkes netoli puškuoja siauras darbinis traukiniukas. Šį kartą jam teko gabenti kovos grobis: pilnas prikrautas atimtų laivų skubėjo jis į grobio paskyrimo vietą. Tačiau kad ir kaip stengėsi vyrai sukrauti į traukiniukų visą grobį, vienas laivas vis dėlto netilpo. Jis čia pat kanale paskandinamas ir padaromas nenaudojamu. Po to dalinio vadas trumpai lakoniškai įrašė dalinio dienoraštin kasdieninę pastabą: „Šiandien mūsų kovotojų grupė, gavusi pranešimą, išvyko banditų medžioklėn. Vienoje P. pelkių vietovėje, kanale, užtikta laivelių vilkstinė. Staigiu puolimu paimti gaujos laivai ir jų sargybinis. Grobis atgabentas į dalinio būstą".

JIE IŠLISIĖ TOLI NUO TĖVYNĖS

Štai su leitenantu prieiname prie karių kapų. B. Jis išrikiuoti toli už miesto, smėlingame kalneryje, tarp svyrančių syrtimose šermės rugių ir pilkų, mažai išvažinėtų lauko kelių. Čia, po ošiančiomis B. pušimis, toli nuo tėvynės, tarp kitų tautybių kovos draugų, ilsisi ir keletas mūsų brolių, lietuvių karių, žuvusių kovoje su mūsų tėvynės ir viso kultūringojo pasaulio priešais.

Leitenantas prieina prie kapų, atkelia ranką prie kepurėje ir sveiko Vyties ir valandėlę susikaupęs stovi ties savo žuvusiųjų vyrų kapais. Jo veidas rimtas ir ramus. Pro pušų viršūnes kažkur aukštai dangumi slenka balti pūkiniai debesys, per miesto namus ir sodus leidžiasi vakarinė saulė, o čia menkutėje smėlingoje lietuvio kapo žemėje su mirtimi kovoja nežinia kieno pasodintoji gėlė. Leitenantas prieina arčiau, pasilenkia ir tyliai pasako:

— Štai mūsų vyrų kapai. Ją čia kelt...

Prie pat kapų baltuoja Vytis. Deja, ji ne iš Lietuvos ir ne lietuvių pastatyta: tai vietos gyventojų auka ant žuvusiųjų karių kapų. Čia pat lietaus smėlių aplplaktos vainikų juostos ir smėlių lietaus aplplakti nuvytę žali ąžuolo lapų vainikai.

„SVEIKSTAME, TAMSTA LEITENANTE"...

Lauko ligoninėje tenka aplankyti mūsų sužeistuosius. Jų čia keturi ir visi jau visiškai sveiksta. Tik vienas, kuriam visai neseniai sužeista koja, dar nevaikšto. Tačiau ir jis linksmai šypsojosi, kai sužinojo, kad aš iš Lietuvos ir kad Lietuva su mėlle ir pagarba mini mūsų kovojančius karius. Kiti gi mus vedžiojo po visą ligoninę, beiškant mūsų sužeistųjų. Nors ir ligoniai chalatuose, bet jie linksmai besišypsodami išsitempdavo prieš leitenantą ir prispaudę prie šonų rankas, atsakydavo į leitenanto draugiškus klausimus:

— Sveikstame, tamsta leitenante, tuoj grįšime į kuopą.

Ypač jie laukia lakūrašių ir knygų. Juk nesunku įsivaizduoti, ką kita beveikti, jeigu neturi knygos ar lakūrašio, kai iš vienos pusės guli latvis, iš kitos italas, dar toliau vokietis, — ir nei su vienu kaip reikia negali pasikalbėti. Kryptų kariai laukia iš tėvynės už vis labiausiai dviejų dalykų: kad tėvynė juos tinkamai suprastų ir kad nustiktų artimas ryšys tarp Rytuose esančių mūsų karių ir tėvynės. Tad kuo daugiasia mūsų kariams lakūrašių ir knygų.

Senyvos moterys su didelėmis uogų pintinėmis sėdi prie stoties ir pardavinėja pravažiuojantiems kariams mėlynes, serbentas ir agrastus, o tokią karšta diena rūkščios uogos saulėje įdegusį karį nepaprastai gaivina.

Kai civiliai čia traukiniais beveik nevažinėja, brautis pas nieką nepasiklausus į vieną karių priešetą vagonų stačiai nepatogu. Tenka eiti pas vokiečių geležinkelių karininką. Karininkas paima pažymėjimus, paskaito ir paklėgs akis gražia lietuvių kalbos tartim įtartas:

— Tai jūs iš Lietuvos?

Jis lietuviškai kalba nedaug blogiau už mane: ne tik gražiai ištaria garsus, bet ir lietuviškų žodžių ne kiek nepritrūksta. Truputį tuo net nustebau. Važiuojame pilna kupe: prieš mane šėdi pranešėjas darbininkas, vykstąs dirbti į užimtą kraštą, aš — lietuvis, o kiti — vokiečių kareiviai. Pirmutinė kalba užsimezga tarp jaunų vokiečių karių ir jauno prancūzo, kuris išsitraukęs iš lagamino pradėjo vartyti glėbį prancūziškų žurnalų. Tačiau prancūzas beveik visiškai nesupranta vokiškai, o vokiečiai prancūziškai. Į pagalbą tuoj eina rankos ir mimika, ir susikalbėti vietiek susikalba. Prancūzas nepaprastai linksmas vyrukas, tuoj užkalbina mane ir, žiūrėdamas pro traukinio langą vis juokiasi iš buvusio „paradise sovietique", atseit, sovietų „rojaus". Tikras pietų tipas, tuliūziečia, tamsus, gyvas, nepaprastai mnošėrdus ir draugiškas. Kai vienoje didesnėje stotyje traukinys kiek ilgesniam laikui sustoja, jis iš vagono dingęs, ir po valandėlės prisiriašė su dviem puodukais karštkos kavos — vienas sau, kitas man. Nors gerokai pasigrūdo stotyje tarp karių, bet vis dėlto ir sau ir savo bendrakeleiviui šį tą iškovojo.

Traukinys lekia kiek tik gali. Pro langus slenka javų laukai ir ramios sodybos. Žmonės valkčiojo pagelčkele ir nepraleidžia progos palydėti skimis juodą aprūkusį traukinį. Šodžiai dasiaustai neturtingi, trobėlės nedidelės, šiaudais dengtos. Pakelyje daugybė miškų, kuriuose nemaža moterų vis su tomis mėlynių pilnomis pintinėmis. O kai sustoja traukinys stotelėje, prie vagonų nedrąsiai ateina žmonės šūlyti mainais kiaušinių. Duok jiems viską, ir viską ims: mulą, papirosus, kokį smulkų daiktelį.

„LIETUVA BRANGI.." VAKARO TYLUMOJ TOLI NUO TĖVYNĖS

Tą vakarą kapitonas buvo tylus ir ramus. Ir nenuostabu, juk dieną kalbėdamasis su manimi jis prisiminė šunkias praėjusiųjų metų biržėlio dienas, prisiminė ir suskaičiavo visus žuvusius kovose savo vyrus, o juk šie visi prisiminimai kieto karinio būdo karininkui retai teškyla. Gal būt, tik tada, kai atsilanko tautietis iš Lietuvos, kuriam jaunas, bet jau žilstelėjusia galva nuosirdus kapitonas iš gilios širdies nori perteikti visą tą tyrą jausmą, kuris susikaupia lietuvio karto širdy, kovojančio toli nuo savo tėvynės su pačiu klastingiausiu ir nekenčiamiausiu priešu. O tautiečių iš Lietuvos čia labai labai maža teatsilanko.

— Užmiršo mus Lietuva ir mūsų lietuviai. — pasakė nusiminęs aukštas su šuliukais leitenantas, kai kapitonas pradėjo mane klausinėti apie Lietuvą. — Niekas nei per radiją nepasveikina, nei laikraščių neatsiunčia.

Kapitonas pakyla nuo stalo, prieina prie sienoje kabančio Lietuvos žemėlapio ir įsižiūri į tolį esantį ir čia tik popieriuje nupieštą Nemuno ir Neries kraštą. Kažkur už koridoriaus girdėtis linksmi lietuviški besikalbančių mūsų karių žodžiai.

— Jau antri metai mes čia. Rytuose, — lėtai kalba kapitonas, akis įsmėgęs į mažutį nupieštą Kauno rutuliukę. — Mums taip miela, kai sulaukiame svečių iš Lietuvos. Deja, mus labai mažai kas teaplanko. Mūsų pačių broliai ne vienas užmiršta mus, nesuprantą mūsų, kad mes čia, toli Rytuose, budime ir kovojame už mūsų visų Tėvynę Lietuvą, už lietuvių tautą, ir tik šia mintimi vadovaudamiesi po klaikaus bolševikmečio vėl užsidėjome garbingą lietuviškąjį kario mundurą ir Rytuose iškėlėme kovos trispalvę. Tik ši mintis mus laiko Rytuose ir stiprina kovoje.

Kai M. apylinkes užgulė tylė vakaro prieblanda, į vieną karelvinės kambarį susirinko visi karininkai pasidalyti įspūdžiais apie savo dienas Rytuose ir pasikalbėti apie Lietuvą ir joje vykstantį gyvenimą. O pirmoji daina, kuri tą vakarą tylai nuaidėjo prevairų langą į ramią M. apylinkę, buvo „Lietuva brangi, mane Tėvyne..." Ją paėmė stiprus baritonas, vidutinio ūgio linksmas leitenantas, ir nuo pat pirmųjų žodžių dainavome visi. Kažkoks nepaprastas jausmas apima, kad toli nuo Lietuvos ilgirsti tokią dainą. O juk ji skambu dar ir toli už M... Kai baigėsi šios dainos žodžiai, aukštasis leitenantas uždainavo „Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka", ir šį kartą, rodosi, ypatingai ryškiai girdėjosi „...ten mūsų Tėvynė graži Lietuva"...

Taip ir pagalvoji, suprasdamas, koks dainuojančiųjų jausmas lydi dainos žodžius: paskutiniame laisvės dvidešimtmetyje auges lietuvis, kur jis bebūtų ir kokiose aplinkybėse bepatektų, gyvens vienu jausmu ir viena — Tėvynės laimės ir laisvės troškimu.

ALGIS GRIŠKĖNAS

Rytų Krašto Kariuomenės Vado pagyrimas mūsų vyrams

Kiek anksčiau, „Kario" Nr. 35, buvo rašyta apie pavyzdingus mūsų batalionų vyrus, kurie, sąžiningai eidami savo tarnybos pareigas, parodo daug sumanumo, narsumo ir atkakliumo. Ten buvo minimas N. batalione grandinės Jonas Stasaitis, kuris, būdamas sargybos vadu ir saugodamas vieną labai svarbų kariniu požiūriu, objektą, buvo užpultas ginkluotos gaujos. Energingai ir drąsiai veikdamas, gr. Stasaitis pats su keliais sargybos žmonėmis puolė gaują. Gr. Stasaitis vejamas vienas užpuolikų metė sargybos vadui po kojų kiaušinėnę granatą ir jį sužeidė. Tačiau, nors ir sužeistas, gr. Stasaitis taikliu šūviu nukovė bėgantįjį. Gaujos puolimas buvo atremtas.

Neseniai per Vilniaus Feldkomendantą N. batalionas gavo raštišką gr. Stasaičio ir jo sargybos vyrų pagyrimą iš Rytų Krašto Kariuomenės Vado. Kariuomenės Vado rašte, pradžioje suglaustai paminėjus įvykusias kautynes, pabrėžiama: „Aš pareiškiu savo vpatinęą pagyrimą ...gybai, o ypač Gr. Stasaičiui, dėl jo pareigingumo bei atkakliumo, o taip pat pak. Galbogini ir visiems je grupės žmonėms už greitą ir energingą veikimą."

Sn.

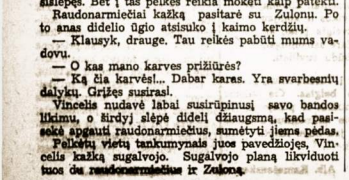

7) (Tęsinys)

Kerdžius prisiartino.

— Ei, drauge. Ar nematei, kur čia nusileido parašiutininkas? — paklausė didelio ūgio raudonarmietis.

— Mačiau kažką iš dangaus su balta marška nusileidžiant. Dar dabar neatsigaunu iš baimės, — atsakė kaimo kerdžius.

— O ką jis darė nusileidęs?

— Susirinko savo maršką ir nuėjo...

— Mate?... Į kurią pusę jis nuėjo, drauge?

— Ana, va, ten. Plento link, — parodė Vincelis prieisnęą nuo rašto pusę. — Pro aną sulinkusią eglę, pro aną beržynėlį tiesiog.

— Ar nenusuko jis vėliau kita kryptimi? — su nerimasčiu dar klausė raudonarmietis.

— Galėjo ir nusukti. Ten toliau, kairėj pusėj, yra didelės pelkės. Galimas daiktas, kad jis ten bus pasislėpęs. Bet į tas pelkes reikia mokėti kaip patekti.

Raudonarmiečiai kažką pasitarė su Zulonu. Po to anas didelio ūgio atsisuko į kaimo kerdžių.

— Klausyk, drauge. Tau reikės pabūti mums vadovu.

— O kas mano karves prižiūrės?

— Ką čia karvės!... Dabar karas. Yra svarbesnių dalykų. Grįžęs susirasi.

Vincelis nudavė labai susirūpinusį savo bandos likimu, o širdyj slėpė didelį džiaugsmą, kad pasiekė apgauti raudonarmiečius, sumėtyti jiems pėdas.

Pelkėtų vietų tankumynais juos pavedžiojęs, Vincelis kažką sugalvojo. Sugalvojo planą likviduoti tuos du raudonarmiečius ir Zulona.

Privedė savo priešus prie klampaus pelkyno.

— Štai, štas takas tėra vienas į pelkes. Parašiutininkas bus greičiausiai čia pasislėpęs. Gerai pažindamas šias vietas, žinoma, aš galėčiau daug padėti jums.

Raudonarmiečiai labai susirūpino, susidomėjo kaimo kerdžium.

— Padėk, drauge, mums pagauti tą vokietį. Jei pasiseks, tu gali už tai net ordeną gauti. Pats Stalinas tau padėkos už tokį herojškumą.

— Na, gerai. Bandysim. Tik klausykit, ką aš jums sakysiu, — ramiai, neskubėdamas dėstė savo planą kaimo kerdžius. — Vienas jūsų turi pasilikti šioj vietoj, kitas turės dar kitur pasislėpti, o mudu su Zulonu eisim kuo toliausia kaip paprasti civiliai žmonės. Aš nujaučiu, kur bus tas vokietis pasislėpęs. Kai jis mėgins nuo mūs pabėgti, turės tuo pačiu taku užbėgti an vieno iš draugų raudonarmiečių. Man atrodo, kad tokiu būdu mes tikrai pagausim tą vokiską lapę.

Kažką tarpusavyj pasvarstę, raudonarmiečiai sutiko.

Palikęs antrąjį raudonarmietį nuo pirmojo per gerą puskilometrį, kaimo kerdžius nuėjo pirmyn su Zulonu. Tasai išsitraukęs patikrino pistoletą, gerokai susinervinęs kelis kartus apsidairė.

Abu ėjo atsargiai, nė žodžio nekalbėdami. Zulonas dažnai dairėsi, kone visą laiką laikė ranką kišenėj prie pistoleto.

Praėjo gerokas pusvalandis.

Staiga kaimo kerdžius sulaikė Zuloną už rankos. Tasai krūpteląęs stabtelėjo. Vincelis parodė galvos mostu vienon vieton. Zulonas nukreipė ten visą savo dėmesį.

Tuo pačiu momentu kaimo kerdžius sukaupė visas savo jėgas ir griebė Zuloną už gerklės. Tasai nesuskubo net aiktelėti. Nebesuskubo ir ginklo iš kišenės ištraukti. Tvirtos Vincelio rankos iš karto užspaudė paraidavėj.

— Štai, koks tavo galas, šunie! — prašyokitė kaimo kerdžius pro sukąstus dantis. — Koks gyvenimas, toks ir užmokestis, nelaimingas išdavike.

Pasiėmęs negyvėlio pistoletą, Vincelis nubloškė susitingusį Zulono lavoną į žaliu kilimėliu aptrauktą pelkių klaurymę.

Kuri laika dar stebėjo, kaip liūnas rijo pamažu parsidavėlio kūną, kaip tasai smego prarajon, nebepalikdamas žemės paviršiuj apie savo buvimą jokio pėdsako.

Liko dar du raudonarmiečiai. Pirmąjį panašiu būdu likvidavo, atntrąjį, vis dar nieko nesusivokiantį, kas aplink dedasi, Zulono pistoletu nušovė.

Kaimo kerdžius turėjo dabar vieną automatinį šautuvą, trįs pistoletus, vieną paprastą šautuvą, aštuonias granatas ir kelis šimtus šovinių.

Savo tėvų žemę nuo trijų vilkų atpalaidavęs, Vincelis plačiai nusišypsojo.

Pradžia gera... Na, pažiūrėsim, ką į tai pasakys Jovariškių partizanai...

Valeika ėjo į miestelį. Kad ir pasisaugodamas, tačiau ėjo drąsiai, tvirtu žingsniu. Prasidėjęs karas teikė jam daug vilčių, kietos energijos. Kad vokiečiai sumuš bolševikus jis neabejojo nė trupučio. Jis buvo daug girdėjęs ir skaitęs apie naujosios Vokietijos ginklus ir žmones. Šventai tikėjo, kad šie ne tik nušluos nuo Lietuvos žemės raudonuosius „apaštalus", atneš tam kraštui ir tikrosios saulės, visų išsilgtos laisvės ir teisybės. Apie visą tą jis galvojo juo labiau, kad žinojo, jog visas kraštas ryžosi ginklu rankoje prisidėti prie to šventojo karo.

Ir jis, Povilas Valeika, ėjo dabar į miestelį, kur turėjo susirinkti iš visų apylinkių ginkluoti partizanai. Ėjo neklausdamas, kas jo laukia už poros dienų, kuo jam už visa tai bus atlyginta. Ėjo vien tik tos minties stumiamas, kad prasidėjo kova prieš biogį, prieš priespaudą ir neteisybę. Į tą kovą jį šaukė mėlynas dangus, žaliuoją laukai, išsilankstę kalnai - kalnelai. Į tą kovą jį šaukė patsai gyvenimas.

RYGOS PAŽIŪRA

1941 m. vasarą, pulkaus vokiečių kariuomenės žygio metu, Rygos pačiame viduj bus gražinagi mieste. Kaip tada vokiečių kareivia parodė narsumą, paėjėjuma ir kietumą, tegul parodys žemiau duodamas aprašymas, paimtas iš dalių kautynių pranešimų.

Vokiečiams vadovavo Rieto kryžiumi apdovanotas plk. Lasch. Jo etniniuose gražinagi Rygos miesto viena gatvė pavadinta jo vardu.

Nuo birželio 22 d. gen. Kuechler armija sėkmingai veržėsi Dauguvos kryptimi.

Plk. Lasch kovos grupė, sudaryta iš 1 A. K. (I armijos korpo) priekinio skaidinio dalių, birželio 27 d. buvo įsakyta sąjungoje (prie kelio Siauliai — Miniauja).

Toje vietoje birželio 28 d. apie 02.30 val. plk. Lasch gavo įsakymą užimti perėjimus tiles Bauske, praviseržti teloy Rygos kryptimi ir užimti Dauguvos tiltus. Tiksias buvo atkirtai pastraukimu per Dauguvą priešo įtgoma, besitraukančioms pro Miniaują Rygos kryptimi (8. sovietų armijai), kurias stūmė smarkiai besiveržiantis XXVI. A. K.

06.30 val. nedalistant visų dalių atvykimo, buvo pradėta judintis. Laikant nuolatinį savitų su priešu, priešpaletinėmis valandomis buvo paskiotas žygis per Mūšą Tiltus Bauske ir po trumpos kovos pereitas.

Beveik tuo pačiu metu buvo pamtas ir tiltas per Nemunėlį. Netrukus kaipgi tiltas buvo paimtas Plejskrogą, buvo pulta iš vakarų daug stipresnių priešo jėgų. Dragai nauadojus puolamuosius pabūkius, priešas buvo atkrmstas ir atmuštas ir sunaikinta vieną boševikų baterija. Nuo savo delies atskirti ir paliduvę j nelaisvę 17 vokiečių kareivių (vokiečiai nelaisvės paimtas vokiečių klimės sovietų puskarininkis pranešė žydo, boševikų mažoro, įsakymu buvo sušaudyti. Tai tipinga boševikinės kovojimo šuda.

Birželio 28 d. popietinėmis valandomis Bauskės priešttiltę praplečiamas j Šiaurę nuo Nemunėlio. Toj vietoj karšytėjai šuvo ižn. Pilpuett. Keleta aplinkinės Mūšos pritraukta tankų buvo sunaikinti. Tik prasidėjusi tamsa leido narsiems kariams keletą valanų j palsėti.

Uždavinys rekiamas jau birželio 29 d. apie 03.00 val. toliau žygiuoti. Apylinkė šiur buvo užimta boševikų kovos dalinių. Tačiau, kas tik atoja gurasai žaiko, iko sunaikintas. Besiveržiant pirmyn palmos 2 priešo 15 cm motor. baterijos. Žygis ėjo tolyn be pertraukos. Buvo paimti dvarai, Misos ir Karšavos užtilai. Vienintelis pasirodęs priešo lėktuvas taiklios ugnies buvo priviršinės apšaudyti atgal. Antrasis lėktuvas, atrodo, vlaiškai ne žinodamas padėties, numetė įsakymą: „Užimti žiemos stovyklą". (Gal tai reikės priešui treuktis už Dauguvos). Tai pirmas!

10.20 val. priekinis dalinys paiskė Rygos miesto vakarinę dalį ir kovodamos pastiūmė iki tiltų. Artimose kautynėse su iš pradžių vokiškai užkluptu priešu asmeniškai dalyvavo ir plk. Lasch. Pirmieji dalininai nesustiakydami veržėsi j tiltą. Tačiau iš antrojo krnnto juos suliko bikli ginamojo ugnis. Puolamieji pabūkiai ir liepmosvaidžiai nenuklydamai pervaliuoja j antrą puse. Lydintieji pėstininkai šuolais paiskė a antrąj kranta ir pasirengė gintis. Vienas pionierių dalinys perplauna užiktus padegamuosius kabelius ir laikinai sutrukdo geležinkelio tilte susvogėjimą.

Staiga kautynių triukšmą nustebia du galingi sprogimai. Priešas susprogdino pantonini tiltą ir tik ką pereitą plento tiltą. Mažas dalinys su keliais puolamosiais pabūkiais pasiekusiais rytini kranta, palko savo likimui.

Kai rytų krante laikbe dalinai gali ieškti gindamiesi, iš pietų vakarų ir vakarų atžygiuojančios priešo dalys puola vakarų krantą ir pasiekia Rygą. Ir jos mėgina palmti tiltus. Atrodo, kad kiekviena naušmas buvo etaiga užmesti j vokiečius priešėjo šaudytų iš langų, ypač iš rūsių. Šaudančių tarpe buvo ir neužkirtę kilimės civilinės.

Plk. Lasch ir kiekvienas jo kareivis buvo apimti jausmo, kad daber reikia iki paskutiniųjų priešintis j vakarus nuo Dauguvos besiveržiančiem priešui.

Besitraukiančiam priešui buvo užbėgta už akių: dabar reikėjo jį kautynėse sunaikinti. Neturi nei vienas boševikas persikelti per Dauguvą ir išsigelbėti.

Užmirdama nuovargį ir šunišką alkį, Lasch kovos grupė išsipėdia j priešo vakarus ir vakarus. Ilgesnė Šioko ir Mintaujos kelias. Priešas slinko artyn neuskaitomomis voromis. Jos veržėsi tiesiai per nakties tamsiąsiųjį buvo neįmanoma. Buvo šaudoma nuo stogų, iš langų ir rūsių. Tuose šaudymuose dalyvavo boševikinės valkatos civilinais drabužiais. Mūsų pritraukta artilerija karžygiškai rėmė pėstininkus. Kovoje prašėjo dalyvauti ir priešo artilerija. Tačiau visi daug stipresni priešo smarkūs puolimai buvo atmušti. Juk buvo kovojama prieš dieną 8. sovietų armijos dalį.

Tuo tarpu mažoji kovos grupė žygiuojant vakarų krante buvo vis dėlgiau apsaudiama. Pradėjęs užkluptas priešas susigriebė ir darė viską, kad per tilą prasiveržtusias jėgas sunaikinti. Puolamosiuose pabūkiuose boševikai pradėjo nuti sutelkti užtaisais. Mažas būrys narsiųjų ginėsi. Padėtis buvo kritiškė. Artėjęs priešas parėmė per Dauguvą. I vor matomą priešą, buvo neįymu. Du smogiamieji būriai iš dvitraninių batlionų pasiųsti sustiprinimui per dar neužtaisytąjį tiltą, liko puasiuskėlėje guėti. Didesnė dalis tų narsių vyrų žuvo arba buvo sužeisti. Bet kokę mėginimas pavientui pereiti tiltą buvo užkirstas smarkios ugnies. Tik aukšta moralė mirčiai nuteistųjų narių laikė rytiniame krante tvirtą.

Vakariniame krante kovos vis smarkėjo. Priešas bet kokia kaina norėjo pereiti Dauguvą. Tarp pontonių ir plento tilto jis veržiasi kylių. Artinasi sunkiausi taikai. Vokiečių karžygiai, aukodami savo gyvybes, sunaikina juos sovietiškie užtaisais. 17 val. ypatingasi stipriai puolamas Mintaujos kellas. Boševikai iš pėstininkų veržiasi, tačiau Lasch grupės karšyai nenuistrasnai atmuša priešą. Jie sunaikina viską, kas prie jų priisiartina. Pasilieka guėti tankai, šarvuoti auto ir daugybė pėstininkų priešėdusių sunkvežimių. 19 val. naujas, dar galingesnis priešo smūgis. Ties kapeis, prie Liuterio bažnyčios, būdamas stipresnis, priešas prasiskiedė. Tačiau karžtėjėjų monmentai didžiausiu pastryžimu ir nepalygstamu veržlumu įvykdytas vokiečių priešpuolis vėl atstatė padėtį. Priešo kovojęs linijas gulė masės negyvų rusų.

Tuo tarpu rytiniame krante priešas stipresnis. Būdamas žymiai gausingesnis, nepaisydamas pastangomis iš po trupučių nakčinė mėšą vokiečių dalinį. Tris kartus sužeistas vyr. lin. Geissler su trimis sužeistais, užtikusiais kovoje, 19.30 val. pastraukia tilto likučiais. Jį pranešia: visi pabūkiai tūčė iš rikiuotės, pėstininkai sunaikinti.

Vakarų krante priešas iš karta vykdo naujus puolimus iš pietų. Artyn rieda vis nauji priešo tankai, kurioms, tąsiau, vokiečių boševikų medžiotojai šaltai neškina. Sunaikinty ivairnus dydžio tanky skaičius jau siekė per 40. Jų įrulos buvo arba sužeistieji guli žaiko tanke.

Sutemus kautynės atslūgsta. Atrodo, jog priešas iškėsnko savo pastutinės jėgas. Plk. Lasch sudaro rytinėje dalyje kautynų kautynų dalinis. Visas savo jėgas jis jau pritraukė; iš 1. A. K. pranešta, kad siunčiama parama. Krizė nugalėta.

Birželio 30 d. apie 03.00 val. tyko smarkus sprogimas. Siuo kartu priešas susprogdino geležinkelio tiltą. Naktį atvyko primėjęs sustiprinimai. Tačiau, kai tik atvyko, priešas vėl presėdėję priešo puolimai. Vienas po kito, nenustodami, sovietų kareivai ir žūrininkai bėgo tiesiai taškų vokiečių žinomąją ugnį. Vie daugiau atgabenama vlaiškai nusimamavusių boševikų. Atkaklėai kovojęsi šivalomi namai tarp plento ir geležinkelio tilto, kur priešas vis stengiasi įsitvirtinti. Tačiau jo atparumas palūžta. Po pietų atvyksta priešlėkio 88 mm A. K. dalis ir prasideda gelezinkelio tilto valymas. Iš Dauguvos įvyksta eilė ivairių kautynių. Iš pietų vykdomas paskutinis priešo puolimas nepakeičia įvykių eigos.

Laimėjimas galutinai pasiektas. Liepos 1 d. Lasch grupė sunaikino dar keletą pasipriešinimo lizdų Dauguvos žemupio kryptimi. 13 val. užimamas Spilvio aerodromas, kuriame buvo 180 iš dalies sunaikintų ir sugadintų priešo lėktuvų.

Lasch grupės karžygiai kovotojai laužiasi iki Rygos centro. Kad atsilaikė prieš daug stipresnes jėgas, visos armijos pagrindines jėgas, ir jas' vlaiškai sunaikino.

Birželio 30 d. Dauguvos rytiniame krante naują bevelik nurimo. Ten priešas dar laikėsi, tačiau atrodė, tik mažomis palėgomis. Pagaliau turi kristi ir rytinė Rygos dalis.

Keletas kilometrų sukštiau tiltų, prie Gipsuturis, birželio 30 d. ruošiamas paskutinis drąsus netikėtumas. Per Dauguvą puolamosiomis valtimis perkeliamas pionierių batalionas, paėjęs iš šeiko kiti pėstininkai ir pionieriai. Tai buvo dalys iš XXVI. A. K., plk. Ullersperm vadovaujamos; jar. Lasch grupės dalis.

Priešui nepastebint, dar tamsoj, buvo priartėta prie miesto ir liepos 1 d. 05 val. žygis prasidėjo iš šiešiu pusių trimi vorais. Pasikiamas miesto pakraštys. Įvyksta smarkios, trumpos kautynės, tačiau sovietų pasipriešinimas, kuriame dar dalyvavo vienas baterija, buvo greitai ir galutinai palaužtas.

Prieš 09.00 val. Ullersperger dalys pasiekė tiltus, ten, kur birželio 29 d. šuvo mažasis dalinys. Karžygiai paėjęs tylia, dar laikyti auginaužtose rankose rankines granatas.

Staiga vienas jų šujuda ir tylai taria: „— 7 kuopa". Visiškai nustebiąusiu sužeistuoju rūpinasi sanitarai. Dar — antras sužeistasis gyvas, jauna lietuvaitas. Ir juo pasirūpinama, nusiunčiamas ligoninėn.

Kova baigta. Gatvėse pasirodo iš dalies ginkluoti civiliniai gyventojai — latviai, kurie nori sulėkti iš sunaikinti dar paslėpstusius boševikus. Žuvusiems moterys ant krūtinių deda gėlės. Liudytojai pasakoja, kaip komunistinės nuskalėtėlai žvėriškai nužudė nugalėtus vokiečių kareivius. Vėliau buvo užtonta, kad boševikai masė Rygą palikę naktį 1 liepos 1 dieną.

Kaip gi Rygos rytinė dalis išgyveno tą kritišką dieną? Rytuose prasidėjus karui, Rygai prasidėjo sunkios dienos. Visos gatvės buvo uždarytos judėjimui. Keletas miesto kvartalų buvo vieškai užtverta. Be komunistų liudijimo niekas negalėjo ėeiti j gatvę, nes tuoj būdavo suimamas arba net ir nušaunamas. Gyventojai bijojo dienos žviesos. Visi langai turėjo būti laikomi uždaryti.

Pasiekus žinini apie Daugpilio pažėmimą ir pasirodžius vakariniame Rygos pakraštv Lasch kovos grupei, komunistų tarpe kilo panika. Daber gatvę valė komunistų bandos, primaišytos kartų. Kas tik gatvėje pasirodydavo — būdavo nušaunamas be įspėjimo. Latvai pasislėpė rūšuose ir su baime laukė įvykių. Dauguvos rytinėme krante buvo spėtelktos dalys iš kareivių ir komunistų. Jų tikslas buvo sunaikinti netoli haliių per tiltą prasiveržusią priešo ugnies seuąją ir nalkinti užkoję Dauguvos pusėje esančią vokiečių karių ...nės dalį.

Tačiau jų masė galvojo tik apie bėgimą. Bolševikų kriminės ir civilinės įstaigos kovėjasi vokiečių viną autovežimius. Nueita iki tol, kad buvo stabdomos vėliančios ugniagesių komandos ir iš jų atimami autovežimiai. Tuo būdu negalėjo gelbėti bolševikų padėtus pulkinų vokiečių kultūrinius pastatus.

Pagaliau komunistai ėmėsi viešai piešėkauti ir savo automašinas ėpkrovė vogtų grobių ir epsiginklavo visais galimais ginkleais. Prikrauti autovežimai lėkė Rygos gatvėmis. Visur pradėjo atsiminėjęs šaudymas. Langų stiklai byrėjo. Dabartinėje Adolf - Hitler gatvėje iki tiltoper Aa neliko nė vieno sveiko stiklo. Ivaiuosuose Sovietų karių grupės, kurioms pavyko išsigelbėti sprunkant per Dauguvą, dalyavovo bėgančiųjų komunistų piešėkavimuose. Dar ir šiandien matomi gausiai šūvių pėdsakai daugelyje rytinės Rygos namų, tai yra kaip tik tų nuo sikaštėlių padarinial. Tik tų niekių žaimė dėl savo gyvybės išgelbėjo Rygą nuo blogesnio likimo. Veliau buvo rasti gerai išdirbti planai, pagal kuriuos traukiantis sovietams viena Rygą turėjo būti paversta pelenais.

Tačiau Lasch kovos grupei drąsiai prasiveržus, komunistai pavo kaip ūsai, kaip jūos vlaiškai sukrėtė ir jie netvarkėje turėjo bėgti. Net negalėma įsivaizduoti, kas būtų ilko iš Rygos, jei 8. sovietų armija tikrai ištrauktųsi tiltus ir jei ji, norą ir laikinai, būtų gynusi miestą dešiniajame krante ir dalyvavusi masiniame piešėkame ir pagaviusi jėvaduota. Gerai, kad būtų ištsimingai padegusi. Rygos miesto likimas būtų buvęs toks pat, kaip Minsko, Smolensko ir kitų rusų miestų.

Plk. Lasch būtų davęs progos ir laiko įvykdyti jų vėniškus planus.

Bolševikams bėgant, plk. Ullersperger drauiu žygiu Rygą buvo greitai įvedusta.

Žinia apie vokiečių kariuomenės dalių žygiavimą paskildo kaip gaisras. Buvo liepos 1 d. 10 val. priešpietus. Prasidėjo atsmbalti varpai. Daug iškentėję gyventojai paliko savo rūsius ir staiga gatvėse buvo pilna besidžiaugiančių žmonių. Vokiečių kareivai sutinkami su nesaprašomu džiūgavimu. Apiberti gėlėmis jie vos pacina pirmyn. Moterys ir mergaitės, iš dalies tautiniais drabužiais

(Nukelta 6 pusl.)

---

mas, gyvenimas kokį jis norėjo pats sau susikurti, o ne iš klastingų svetimų rankų paslimti.

Pirmąsias miestelio trobas priėjęs, užėjo pas pažįstamą siuvėją pasitėiautі, kas dedasi miestelyj. Juk nežinia, kas galėjo atsitikti. Reikia gi pasisaugoti, kad ko gero stačiai į spąstus nepatektum. Juk galėjo įvykiai ir bliogiau susiklostyti.

Patyręs iš siuvėjo, kad visas miestelis yra sukilusių partizanų rankose, Valeika nuėjo į mokyklos pątalpas.

Čia jis rado kelisdešimt susirūpinusių veidų. Jų tarpe buvo mokytojas Žalienius, Pakalka, Garbeika, Rudamina. Iš tų sužinojo bloną žinią: bolševikai užėmė sukilusį gretimą Davalgų miestelį, kur susiaudė vietinėlka partizanų, kleboną su vikaru, senąjį valsčiaus viršaitį ir dar keletą aktyvesnius miestelėnus.

Iki Davalgų tebuvo vos devyni kilometrai. Partizanai buvo bestiryžtą pulti užėmusius Davalgus bolševikus, tačiau ką tik grįžę dviračiais nuo tos pusės žvalgas pranešė, kad raudonieji ruošiasi vykti į čia.

Vadai paskubomis paruošė miestelio gynimo planą. Miestelis buvo gana pakliluje vietoje, tad j visas puses nuo jo buvo gana didelis matomumas. Tai buvo paranku jo gynėjams. Svarbiausią pasiprieišinimo lizdą partizanai įrengė mūrinės bažnytėlės pastogėje, nuo kur buvo galima apšaudyti vieškelį Davalgų link. Čia buvo įkeltas sunkusis kulkosvaidis ir be šio ginklo tarnybos dar palikti aštuoni šauliai. Siam pasipriešinimo lizdui ėmėsi vadovauti Valeika. Gynėjų tarpe čia buvo ir Rudamina su Pakalka.

Kitas pasipriešinimo lizdas su penkiolika vyrų buvo įruoštas miestelio kapinaitėse. Šaulius nuo Davalgų pusės čia dengė storas mūras. Likusieji partizanai užėmė labai patogią gynimuisi vietovę ties pieninę.

Bažnytėlės pastogėj kiekvienas partizanas išsirinko sau kuo patogiausią šaudymui vietą. Kulkosvaidį pastatė prie nedidelės mūro angos. Vyrai gerai apžiūrėjo savo ginklus, suleido šovinius.

Valeika apžiūrėjo šaulius, šyptelėjo vienam kitam. Čia jis prisiminė nematęs ligi šiol Juodžaros su Pleikiu. Juk juodu irgi turėjo atvykti miestelin. Galimas daiktas, kad juodu pasiliko ten, raiste, dėl sužeistojo vokiečių laikino, juo labiau, kad Pleikys neblogai kalbėjo vokiškai; tą kalbą jis išmoko Didžiojo karo metu būdamas vokiečių nelaisvėje.

Įbedęs akis vieškelio tolumon, Valeika prisiminė Aliną. Ak, kaip ji dabar rūpinasi, jaudinasi! Žinoma, ji visą laiką dabar galvoja apie savo Povilą ir kiekviename žingsnyje meldžiasi, prašo Dievą jam tėviškos globos.

Povilas žiūri pro žiuronus vieškelio tolumen. Atydžiai stebi, ar nepasirodys kur nors pilkos bolševikų aprangos.

Praslenka neramaus laukimo pusvalandis. Vyrai tyli, nekalba. Pakalka užsirūko papirosą, tą patį nori daryti ir Valeika, kai pastebi vieškelio fone pilką taškę. Prideda žiuronus prie akių.

Taip! Tai bolševikai! Penki važiuoja motociklais, o jų užpakalyj didelis būrys dviračiais.

— Pasiruošt, vyrai!

Kai bolševikai priartėjo per tinkamą šūviams atstumą, iš bažnytėlės palėpės prapliumpa kulkosvaidis ir šautuvai.

Du motociklininkai nugriūva. Suklumpa ir keli dviratininkai. Ugnį sustiprina ir antrieji du partizanų pasipriešinimo lizdai.

Bolševikai pasipila į abi vieškelio puses. Tie, kurie nesuskumba greitai pasislėpti, sukniumba.

Po poros minučių ir jie pradeda j miestelį savo ugnį. Tačiau pirmieji jų šūviai nepadaro jokios žalos, nes anie nesusigaudo iš kur i juos šaudoma.

Netrukus jie nužiūri pirmiasuia kapinaites, tad sukoncentruoja j ten visą savo ugnį. Iš ten partizanai atsako velnišku tūžimu. Bolševikai pamažu mėgina artėti. Nepaiso stiprai retinamų savo eilių.

Valeika ragina vyrus:

— Šaudykim, vyrai. Šaudykim kuo tiksliausiai, kuo geriausiai nusitikydami. Sovinių juk ne kažkiek turime...

Bolševikai vis mėgina artėti prie kapinaičių.

Tragiškę savo draugų būklę supranta ir prie pieninės įstvirtinę partizanai. Ir jie stengiasi palengvinti sviriklama kalp galima karštesne ugnim.

Bolševikai vieni metu nebeišlaiko. Pasitraukia atgal kelis šimtus metrų. Pasirenka saugesnes pozicijas. Partizanai susilpnina ugnį. Ugnies pertrauka pasinaudodamas, nutyla ir kulkosvaidis — jis jau perkaitęs, reikia jam atvėsti!

Bolševikai, matyt, tariasi, svarsto naujus būdus pulti miestelį.

Praslenka dar vienas kankinąs pusvalandis.

Bolševikai stalgiai vėl puola. Partizanai pasitinka juos dar tirštesniais, dar taikslesniais šūviais. Dar desniu atkaklumu mėgina raudonieji pasiekti kapinaites. I ten ir vias jų ugnia nukreipta.

— Joku būdu neleisikim jiems, vyrai, prasimušti. Šaudykim iš paskutiniųjų, vyrai, — šaukė kovos draugams Povilas Valeika.

— Kapinaitėse šūviai jau retėjo. Bažnytėlės pastogėj šaudą vyrai matė, kaip krito vienas kitas jų draugų.

— Dar smarkiau paspauskim vyrai! Dar taikliau!

— nerimavo Valeika.

Partizanų ugnis smarkiai retino puolančius kapinaičių link bolševikus. Jų lavonų jau visas laukas pūpsojo. Nuolat vis nauji krito Ir juo arčiau jie šliaužė, perbėgnėjo, juo daugiau jų krito.

O pačiu kritiškiausiu momentu, kada kapinaitėse esantiems vyrams, rodos, nebeliko jokio išgelbėjimo, bolševikai, jų kuopos vadui žuvus, vėl sumišo ir pradėjo traukti atgal.

(B. d.)

Fizinis parengimas 29. Šaulių Korpe

SPORTO AIKŠČIŲ IR STADIONO ĮRENGIMAS VARĖNOS POLIGONE

Žiemos metu fizinio parengimo periode ir buvo du svarbiausieji „fizpodgotovkos" uždaviniai: Timošenkos pašliūžų vardo krosas ir žygiai (brasokai), kurių organizacija ir vykdymas įkyrėjo ne tik patiems dalyviams, fiziškai tempusiems šią naštą, bet taip pat ir pulko vadovybei, atliekant organizacinį darbą.

Artinantis pavasario sezonui, prasidėjo naujų nurodymų ir įsakymų siuntimas iš Pribovo, kurie skelbė daugybę įvairiausių Pabaltijo apygardos varžybų ir pasirengimų būsimajai Maskvos dekadai. Prasidėjo sąmatų sudarymo lakotarpis. Turint galvoje būtiniausias ir mažus sąlygose reikalingiausias priemones, jų įsigijimas leidžiavo pe kelias nuoašėtinės tūkstančių rublių. Tačiau pagal paskirstymą reikėdavo tenkintis tik keliais šimtais. Paaiškėjo, kad popierinis darbas fizinio parengimo priemonių įsigijimo reikalų irgi bergždžias.

Vos tik pavasario saulutė atgavino gamtą, staiga persimetė į tolimesnį durtynių kautynų paruošimą, nes pagal mokymo eigą, dar prieš išvykstant daliniams į stovyklas, turėjo būti atliktas 100 m lankelio nugalėjimas. Tai buvo žiūnga į pagrindinį ėjos šakos apmokymą. Vietos parinkimas aikštėtė įrengti, iškamšų padarymas ir kt. darbai, trūkstant pulkuose medžiagos, kvaršino galvas ir pulkų vadams bei ūkių viršininkams, nes nežinia iš kurio paragrafo ir punkto tą medžiagą reikėjo naudoti. Visi šiam darbui pritaria ir reikalauja skubiai jį sutvarkyti, bet kai tik staliai pradeda naudoti vieną kitą medžio gabalėlį ne raudonojo kampelio įrengimui, tai komisaras vaiko juos. Žodžiu, fizinis parengimas, nors ir buvo lyginamas politiniam, bet dažnai užimdavo paskutinę vietą. Fizinio lavinimo instruktorius turėjo mokėti verstis (tik ne ant turniko) ir lavinoti tarp pulko komisaro reikalavimų ir garsaus div. pik. Vygnogradov'o. Šį pabasa, tikrindama bendrąją mokymo padėtį ir fizinį paruošimą, dažnai taip mūsų pulkų vadus juodindavo, kad net stebėtis tekdavo tokiu žmogaus neišauklėjimu. Taigi, pulko vadovybė, žinodama keletą panašių atsitikimų, pradėjo daug rūpestingiau į šį reikalą žiūrėti. Besirūšiant praktiniam šio pratimelio vykdymui, darban reikėjo įtraukti ir visi pulko vadai iki kp. vado imamai. Buvo reikalaujama pagal nustatytą laikų perbėgti tvoromis ir „medžio priešais" kažkokį nustatytą laukelį. Reikalavo pradėti ir lauko bėgimus vasaros GTO normoms laikyti, bet ruošiantis vykti į stovyklas, teko tą darbą atidėti.

Palikus nuolatines įgulų vietas ir išvykus į poligoną, tuoj po palapinių įsirengimo ir rajonų apytvarkymo prasidėjo sporto aikštelių ir aikščių rengimas. Kiekvienas Bn, jei tik vietos sąlygos leido, turėjo pasidaryti 150 m laukelio plotą durtynių kautynėms. Tai buvo privalomo pratimo atilikimas praktiškai stovyklavimo metu. Panaudodami vietos medžiagas, kurios šį kartą netrūko, mūsų žaliūkai tiesiog it bunkerinais nusėjo rajonų aikštėles. Eglaitės, pušaitės ir jauni berželiai buvo klojami ne tik raudoniesiems kampams įrengti, bet be tvarkos naudojami ir durtynių veiksmams. Nesvarbu buvo praktiškai ruošti, bet svarbu, kad tokios aikštėtės būtų įrengtos. Jeigu dar pridėti primityviai įrengtus mankštos irankius (sakysime, turnikus ir lygiagretes), tai stovyklavimo vieta atrodė lyg tikras fizinio lavinimo lageris, tik be dalyvių, nes šiam reikalui trūko laiko. Šalia tokių būtiniausių ir jų manymu grynai kariniu atvilgiu nepamainomų lavinimų, kaip, pav., durtynių kautynės ir įrankių mankšta, kuri vasaros metu bevek visiškai turi atkristi iš fizinio lavinimo programos ir užleisti vietą kovos žaidimams, pav., futbolui, krepšiniui, tinkliniui, kvadratams ir kt. (kurie ugdo karo teigiamas savybes), maža buvo kreipiama dėmesio.

Mulkindami akis esą Sovietų S-ga, o ypač raudonojį armija, rūpinasi ir bendru sportiniu lygiu (kuris kultivuojamas visose kultūringose šalyse), davė įsakymą įrengti poligono sąlygoms stadioną, kuriame būtų vykdomos visokios varžybos. Ištisas dvi savaites div. fiz. lav. instruktorius ltn. K. gaudė ir iš pulkų medžiojo darbo jėgas, kad pagal nustatytą terminą galėtų įrengti. Atlikti nivellavimo darbai, padaryta, kiek priemonės ir laikas leido, žmoniškas išlyginimas, nukastas bėgimo takas ir ruoštos šuoliams vietos teikė akį malonų įspūdį. Bet tai buvo padaryta ne raudonųjų darbo jėga ir numanomai dėl, o mūsų lietuvių karių sportininkų patyrimu. Buvo pranešta, kad įvyks keletas įvairių sporto rungtynių kandidatams į Rygą išrinkti, t. y. į Pabaltijo apygardos varžybas. Vienas kitas lietuvis suskato ruoštis, bet aikštėj ne vieno ruselio nesimatė. Galvojom, kad jie slaptai ruošiasi, o gal yra tokios formos, kad jiems nereikia daug rengtis, palyginti su mūsų pajėgumu. Tačiau tikrenybėje labai abejojom, nes iškyrus kelioliką geresnių ir vertų dėmesio sportininkų, raudonojoj armijoj bendras fizinis parengimas buvo labai menkas ir dėl perkrauto kasdieninio darbo nepopuliarus.

Buvo gautas sutikimas įrengti baseiną — plaukyklą ir tinkamą krepšiniui aikštelę (reikėjo iškloti lentomis) reprezentacinei stovyklos komandai ruoštis, bet tas nelaimingas lentų trūkumas darbą trukdė. Lentų reikėjo didžiulei Ramovės statybai; tai kaip gi galėjo tokį „liukusą", gen. Rozanovo išsireikšimu, leisti mūsų korpui. Pakartotinu įsakymu iš Pribovo pareikalauta pradėti mankštinti ir vadus. Pulkuose (ne visuose), divizijos štabe ir korpo štabe prasidėjo įvairių laipsnių vadų fizinis parengimas. Tai yra sveikas dalykas ir naudingas, bet tuo laiku buvo tik mūsų mulkinimas ir stengimasis kiek galint daugiau užimti laiko, kad tiek ellinis kovotojas, tiek karininkas neturėtų progų pasaliniams galvojimams ir nepastebėtų bendros padėties. Vpač paskutinės dvi savaites prieš karą šis „sportinis sąjūdis" buvo labaj smarkiai vykdomas.

Poilsio nebuvo ir šventomis dienomis. Nuo pat ankstyvo ryto kareivis su kastuvu rankose ar gervakaplu kasė ir plėšė velėnas, rovė medžių šaknis ir lygino sporto aikštes. Po to kiti laisvesni buvo grūdami 3 km lauko bėgimui. Toksiais keliais buvo vykdomas 29. šaulių korpe naujai perorganizuotas fizinis parengimas. Tik visa laimė, kad visuose pulkuose šiai sričiai vadovavo daugiausia su gera praktika ir patyrimu mūsų karininkai. Todėl buvo išvengta didesnio kareivių nuvarginimo, o pačios mankštos ir žaidimai turėjo ne tik fizinio ugdymo pagrindą, bet ir tautinį pradą, solidarumą, kuris tuo metu galėjo reikštis sveika jumoro forma. Visa tai maža kas galėjo iš šalies pastebėti, nes kompajunuoliai ir žydai fizinio parengimo atžvilgiu laikėsi gana rezervuotai ir nenorėjo persistengti. Kai kuriose dalyse visa tai ėjo vienoda linkme ir programa, o kai kur buvo ir nemaža nukrypimų. Buvo atsitikimų, kad pulkų fizinio lavinimo instruktoriai, apmokydami Kp ir Bn savo pavaduotojus, gaudavo pastabų iš tuose dalinuose esančių raudonarmiečių komandierių ar politrukų dėl nepakankamo nugebėjimo instruktuoti. Apsukresni ir patyrę vyrukai ginčą greit išspręsdavo praktiškai — pakviesdavo susirungti.

297. SP Kp sporto instruktoriams atliekant mokymą kaip nugalėti lauko kliūtis — tvoreles, prisiartinęs priešsarvinės Kp politrukas pradėjo aiškinti neteisingą šokimo per kliūtis būdą. Pradžioje pasakiau, kad už šios srities apmokymą pulke as atsakau, todėl nepagrįstų ir praktikoj nevartotinų būdų nemanau aiškinti ir rodyti. Užsiuto, kad kareivių akivaizdoj taip nukirtau. Ginčas paaštrėjo. Išriškdamas visas kliūtis, padaviau chronometrą ir liepiau fiksuoti nugalėjimo — perbėgimo laiką, o po to pasikeitėm rolėmis. Neklauskit kas buvo. Aš kliūtis nugalėjau barjeriniu būdu, kuris sutaupo jėgas ir didina greitį, o mano konkurentas paprastu šuoliu, todėl ant trečiosios tvorelės užsikabinęs išsitiesė visu svoriu. Leidau pakartoti, ir jis „laimėjo" 75 m nuotolį 6 sek. mano naudai. Kadras, šių rungtynių liudytojas, turėjo gero juoko. Taip atsikirtęs pasiaiškiau, kad 15-tį metai toj šakoj dirbu ir jo nurodymai man visai nereikalingi. Driskius atlymo ir to užteko visiems ją veldymo laikams. Panašių atsitikimų nemaža yra buvę ir kitur.

Tai tokia metodika ir būdai buvo naudojami fiz. parengimo srityj 29. šaulių korpe. Po pusmečio, kada būtų sudėvėtas nuo seniau įsigytas sporto turtas, mūsų korpas irgi ne kitokioj būklėj būtų atsidūręs, kaip ir sovietų daliniai, nes faktiškai sovietų vyriausybei visiškai nerūpėjo fizinio lygio pakėlimas. Mūsų bėdai gražiai tvarkomas fizinis lavinimas per pusmetį buvo sunaikintas.

SUSIKIRTIMAS SU LIETUVIU POLITRUKU

Kaip ellinis sportininkas ir šį meną mėgstąs, beveik kasdien ir poligone būdamas treniuodavausi lengvojoj atletikoj. Tuo laiku (stovyklavimo metu) buvau prikomandiruotas prie korpo štabo stovyklų komendanto pavaduotojo, todėl, turėdamas laisvesnio laiko, galėjau ir pasimokėkistis. Neseftimi buvo ir kitų dalinių rajonai, nors ir neuniformuotas, nes mūsų kareiviai greit mane pažino ir trukdymo, atliekant bėgimus, nedarė. Vis dėlto vieną dieną buvau užklaptas vieno lietuvio politruko, tuo metu tarnaujančio 184. SD ypatingam skyriuje, kuriam mano veidas ir uniforma (treninga kostiumas) padarė įtartiną įspūdį. Prieš bėgimą bedarant mankštą, prisiartinęs su kitu kažkokiu driskium, paklausė mane, kieno palėpimu visa tai vykdau ir kodėl ne karišką aspirenges ir aplamai, kas aš esu. Žinoma, nesijaudindamas atrėžiau, kad mano nuotaikos ir valios dalykas — mankštintis, plius Narkomo įsakymas, kurį jis turi geral žinoti, o uniforma tai yra grynas asmeninis reikalas, nes tokiais atsitikimais aš pats sprendžiu, kada, kur ir kąip reikia dėvėti. Buvau įspėtas mandagiau kalbėti ir pasisakyti, kas esu. Pirmiausia paprašiau įrodyti savo asmenybę, ar turi teisę mane tikrinti. Nepaprastai susijaudinęs vos po nosim nepaktšo apglamžytą asmens liudijimą, kurį aš beveik ir nežiūrėjau, nes mažai tą tekstą įkirtau. Pasisakiau laipsnį ir užimamą vietą, bet asmens dokumentų su savimi neturėjau. Pasirodo, kad šis „draugas" jau nenorėjo manęs paleisti, nors aš ir nesipraišau. Buvo nusistatęs areštuoti ir čia pat paskiliui sugriebęs korpo vado adjutantą ltn. V. reikalavo, kad mane nuvestų korpo štabo budėtojo žinion ir ten paaiškinčiau visą reikalą. V. pasisakė užimtas ir žyptelėjęs man nuėjo savo kelio. Vargas negalais pamatė kažkokį kampuoto veido apsmukusį rusų leitenantą ir įsakė mane nuvesti. Nieko nepadarysi, nebaigęs trenuotės rioglinau paskiu rusą galvodamas, kad tik vieni juokai iš tokio atsitikimo, nes korpo štabo budėtoju buvo mūsų pulkininkas. Atraportavęs ir pristatęs „areštuotąjį", paprašė leisti vykti, o mane pulkininkas trumpai paklausinėjęs paleido praustis ir vakarieniauti. Taj štai kokie triukai darėsi mūsų korpe fizinio parengimo atžvilgiu, kur vieni raginę prakaitą lieti ir iš peties lupti visokias normas ir krosus, o kiti gaudė pakelėse besportuojančius.

MANKŠTINAMI KORPO STABO PAREIGŪNAI

Po pakartotinių kelių įsakymų iš Pribovo, buvo liepta pradėti mankštas vykdytį su korpo štabo pareigūnais. Gavęs paliepimą iš mūsų gen. št. plk. ltn. M., birželio pradžioje, vieną gražų rytą, žinoma, pagal iš anksto paskirtą datą, ir aš riktelėjau aukštų viršininkų palapinių rajone: „na zaredku stanovis". Po kelių minučių prasivėrė palapinės ir pradėjo lįsti įvairaus kalibro ir subudavojimo figūros. Jų tarpe buvo keletas aukštesnių komisarų, politrukų ir beveik visi korpo štabo eilinai raštininkai. Cia man blogiau sekėsi su tais „draugais", negu kur nors kursuose ar pulke, nes turėjau komanduoti ir aiškinti rusiškai. Tai man tuo laiku dar labai blogai sekėsi. Ta proga net keletą kartų buvau įspėtas, kad iki šiol nepramokau rusiškai.

Po šio instruktažo žiaip taip susiriklavęs pavedžiojau pašiaitėmis tuos korpo vyrukus, leidau prie ežero pasigėrėti gražiu saulėtu rytu ir po 10 — 15 min. lengvo ėjimo ir keletos pratimėlių išsiskirstėm. Pagal kai kuriy žodžius, įspūdį palikau gerą. Ir kitą dieną atvykstu kelti savo draugus sportininkus, iš kurių, manau, dar porą ir Maskvos dekadą parinkti. Iš vakarykščios dienos 28 dalyvių vos vos 10 — 12 žmonių išsiriklavo. Nedalyvavimo priežastis pagal diagnozą „sergas", vadinas, po vakarykščio persivarė. Štai tau ir pajėgumas ir noras. Vakaras dauguma šių „sportininkų" gana azartiškai žaisdavo tinklinį, kur aktyviai prisidėdavo ir „tiesių" kojų bei „malonios" išvaizdos „draugas" Macijauskas. Jis ši žaidimą mėgo ir, vaizduodamas didelį poną, visuomet žaidė su pirštinėmis. Taip man ir nepasisekė šių „mokinių" tinkamai paruošti pergėbimams ir krosui.

SPORTINĖ LITERATŪRA

Be leidžiamo sporto žurnalo „Raudonasis Sportas", kuris apėmė visos tuo laiku Tarybinės Lietuvos sportinį gyvenimą ir buvo vien tik kronikos ir įvairių įsakų laikraštis, kito sportinio žurnalo ar laikraščio lietuvių kalba nebuvo.

„Karių Tiesa", o vėliau „Raudonarmietis" įdėdavo labai trumputes sporto kronikėles iš mūsų sportinės karinės veiklos, nes, kaip žinoma, toji veikla ir buvo labai menka, todėl daugiau nieko konkretesnio ir neugnybydavo. Redakcijos personalas toj srityj buvo analfabetai, o korespondentų iš dalinių neturėjo, todėl įsakymais varoma formali sporto propaganda neatitikdavo tikrenybės ir tuolaikinio spaudos informavimo. Grįžęs iš įvairių komandiruočių (iš Latvijos), buvau vieno lietuvio politruko keletą kartų paraginas ir kviestas parašyti kelionės įspūdžius ir vadovauti sporto skyriui „Raudonarmietyje". Parašiau tų atsiminimų — įspūdžių gerą gabalą, bet kai prakosė raudonų rašalu ir tarybinių nusistatymu, tai turėjau nemaža baimės. Užteko to vieno karto pasižymėti tarybinėj sporto spaudoj.

Įrodyti, kad buvusioj mūsų kariuomenėj fizinis lavinimas buvo prieinamas tik buožių kilmės kariams, įsakė divizijos fizinio lavinimo instruktoriui ltn. Krištapoviui taja tema parašyti „Raudonarmiečiui" vedamąjį. Sis, žinoma, dar smarkiau spyrėsi, aiškindamasis menkai sugebąs plunksną naudoti ir minėtam darbui neturįs gabumų, bet pakartotinai įsakius buvo priverstas parašyti pagelbdžiamą rašinį. Tad, rodos, ir visa sporto literatūra ir pedagogiai nurodymai tuo Raudonąjį karinėj sporto srity, liečią mūsų korpą. Bendram mokymui naudojomės fizinio lavinimo struktu, kuris korpo turėjo 2—3 egz., o visa kita medžiaga buvo „spausdinama" Minske.

(Pabaiga)

Ats. kpt. Br. Keturakis

(Atkelta iš 5 psl.)

bužiais, duoda jiems cigaretių ir valgyti. Vietoje miesto dalyse yko žmoniškų sąlygų. Žmonės visiškai neaugindė, ziekaip negalėjo suprasti, kad pagaliau išmušė išsilaisvinimo valanda. Rankų plojimai ir džiaugsmingi šūkiai nesibaigė. Paskrodė sviesmenės dalys. Viešose aikštėse pastatė tautinės dainos, gausiakalbiai nerduoda voliečių marškiai ir tarpais primuosčių nurodymu svyrinėjo. Paveržtos miesto iškisvinimo sąlygos tikslamas buvo toks milžiniškas, kad niekas dažnyčiu neužmirš tą valandą.

Ryga žiūrėjo drąsiu voliečių vyru. Pulki vadovybė ir nepraėsti dalių žygiai labaisiai tikrinęjo liepos 1 d. Ilgiausi vyriausios karinės vadovybės vyatinių pranešimai.

Šiandien prieš pietus voliečių kariuomenės dalys, pulme Ryga, žuo birželio 29 d. tolj pirmyn išėsiose palėpose, prie Lasch vadas buajamos, greitais žvegiais besiverždamos iš veržė ir pelę „karų ateito dalį".

Nuostolial nemaži, tačiau ir nedėl palyginti su milžiniškas laimėjimu. Karžygiškai žuvo 9 karininkai, 82 puskarininkiai ir kareiviai. Sužeista — 19 karininkų, 277 puskarininkiai ir kareiviai. 143 puskarininkiai ir kareiviai dingo.

Šiandien vėl su pazarba prisimenama ir nuožiūdžiai dėkojama draugams, karžygiškams Rygos išvadutojams. Ypač su pagarba prisimename karžygius, kurie šitą kovą laimėjo savo gyvybėmis. Nebe pirmu kartu, kaip šio miesto labai liejamas voliečių kraujas ir aukojamos jų gyvybės.

Tačiau prieš metus padėtos aukos nebuvo veltui. Bolševizmas negrįš atgal. Ryga amžiams liks apsaugota nuo aziatiškų uzurpatorių ir amžiams ji liks vekaru kultūros miestas.

Istorijos knygose laimėjimas prie Rygos ir miesto išvaduotojo plk. Lasch vardas, kuriam Fuehreris už šitą žygį suteikė Geležinio Kryžiaus riterio kryžių, visiems laikams liks įrašytas aukso raidėmis.

(„Ostland")

Vertė L. r. a.

MŪSŲ GYVENIMAS

DAUGIAU INFORMUOKIME TĖVYNĘ

Gyvename karo laikus. Įvykiai keičiasi per dieną net po kelis kartus. Kas šiandien vyksta, mes visai gerai prisimename, nes tuos įvykius dar tik pergyvename, tuo tarpu vakar dienos ar pereitos savaitės įvykiai mūsų atmintyje blankesni, nykesni. Po vieno kito mėnesio visai neprisiminsime ir jie iš mūsų vaizduotės išnyks.

Šiandien kai kurie įvykiai atrodo gal kasdieniški, nežymūs, blankūs, mažai kuo išskiriantiejį iš visų kitų, tačiau rytoj jie bus jau įdomūs, istoriniai.

Į Rytus išvykusieji kariai! Visa tauta jus turi mintyse, visi lietuviai gyvena jūsų pasiekimais, džiaugmais ir rūpesčiais. Visi mes norime speudoje išgirsti apresymą iš jūsų ryžtingų kovų, drąsiųjų žygių ir aplamai, apie jūsų gyvenimą toli nuo tėvynės. Spaudoje pasiroda reti jūsų kasdieniųj darbų aprašymai, tačiau ir tie didžiausiu užsidegimu skaitomi. Jūsų pasiekimais didžiuojamės ir džiaugiamės. Tiesa! Dažnas sakysite: nėra laiko, nepraię, nemokate. Bet netenka rankų nuleisti ir neigudžia reikia parašytas teisingas žodis, visų laukiama žinelė bus įdėta į laikraštį. Ir patiemę bus malonu skaityti savo darbų aprašymus, ypač dar žinant, kad raštai tūgus metus išsilaiko. Kaip nelaukiame, kad kiti už mus visus darbus padarytų, taip nelaukime, kad kiti už mus spaudą informuotų apie mūsų pačių rūpesčius, pergyvenimus, džiaugmus ir laimėjimus Rytuose.

Kovojame savo tėvynės žviesesnei ateičiai, tai ir parodykime tėvynei savo darbus. **A. U.**

KAUNO APYGARDOJE

— N batalione j. ltn. A. Baltūsiui, j. ltn. Pr. Griniui, puskarininkiams Juozui Sadūnui, Valerijonui Sutkui j. pak. Antanui Useliui, Jonui Žarkūnui, Juozui Kleiziai, Ant. Vyžinauskui ir 41 jaun. kareiviams L. S. D. Ryšio Karininkas pareikšk tarnybos padėkos už drąsų ir sumanų įvykdytą jiems skirtų uždavinių. Tame pačiame įsakyme pareikšta padėka dar 8 kariams už sulikiuotą pabėgusių bolševikų belaisvių.

— N batalione perrinkta Puskarininkių Ramovės valdyba. Naująją valdybą sudaro: pirmininkas — vrš. Ant. Oleškevičius, sekretorius — pok. Bronius Zubrėnas, žėlminkas — psk. Juozas Kleiza ir nariai: vrš. Jonas Karpūnas ir psk. Jonas Paliukaitis. Revizijos komisija, sudaryta vrš. Jurgis Pavilonis ir vrš. Aug. Vitkauskas.

— Už gerą ir stropų tarnybos pareigų eilėną N batalono kariai paskelti į aukštesnius laipsnius:

I vršilos — Jonas Karpūnas.

I puskarininkie — Pranas Šeškauskas, Juozas Siliūs, Vladas Piečkaitis, Antanas Selmys, Povilas Pagareckas.

I jaun. puskarininkie — Bronius Skaržinskas.

I grandinio — Antanas Januškevičius.

J. P. Palukaitis

MŪSŲ BENDRADARBIAMS IR SKAITYTOJAMS

Visą laiką, o ypač pastaruoju metu, daugelis pradedančių mūsų bendradarbių kažkodėl savo pirmuosiuos mėginimus būtinai predės visas atbulėgiai siipnas, nevykusiais eilėraščiais. Tai labai kladinga galvosena. Tuo būdu tik be reikalo apsunkinama redakcija, o menkaverčė „kūryba", žinoma, paliekama neaunuodota. Rašyti reikia apie tai, ką goriausiai pažįsti sugebi, nors tai būtų ir paprasta korespondencija, o ne vištinė pradėti eiliuota kūryba, kuri reikaliuja ne tik tam tikro literatūrinio išprūsimo, bet ir nedažną įgimtų gabumų. Pagaliau ir jau pripažinties eiliuotojai turėtų nepamiršti, kad dėl popieriaus taupymo pasireiškiantį vietos stoką neleidžia greitai panaudoti nors ir spausdintinus, gausiai sūnučiamus eilėraščius. Apskritai, reikia pasakyti, kad esant popieriui trukumui ir „Karį" dažnai išleidžiant tik 6 puslapių — su viena reikia labai skaityti, norint to trupučį įdėti įvairios rūšies medžiagos.

Labai dažnai gaunama laiškų, kuriuose prašoma senesnių mūsų savaitraščio numerių. Deja, esant riboto tiražui, viena eilė numerių administracija jau neturi. Būtų geriausia, jeigu norintieji turėti Karį" komplektus, jį išsirašytų, o ne pirkdinėtų atskirais numeriais.

Čia ypatingas prenumeratorius aprūpinsime visuomet ir užtikrinta, kai tuo tarpu atskirame pardavime laikraštis kiekis, dėl paplėšimo ir kitų priežasčių, gali dar sumažėti. Taigi dabar pats laikas išsirašyti „Karį" paskutiniam 3. m. ketvirčiui. Prenumeratos kaina tuš šaptų — lapkrit; — gruodj — 1,30 RM. **Red.**

VISUR SUTINKAME LIETUVIŲ

Mūsų batalionas stovi labai toli nuo savo tėvynės, pietuose, kur dabar taip sekmingai voliečių ir jų sąjungininkų žinklas triuškina bolševikų armiją. Kelis mėnesius kovoji arti fronto, arti priešakinių pozicijų, mes jautėme parako kvapą ir fronto gyvėnimą, nors patiems ir neteko kautis fronte, nes mums skirta kita pareigos, kurios taip pat svarbios ir garbingos.

Atsidūrusiems toli nuo tėvynės svetimam krašte, kiekvienam kyla šimtai įspūdžių ir pageidavimų, kuriuos norėjai kam nors išliet, su kuo nors pasidalyti.

Pirmiausia ko mes pasigendame, tai lietuviškos spaudos. Nieko taip išsilipę nelaukiame, kaip jos. Kai tik ją gauname, nors ir pavėluotai, tuoj griebiame skaityti, ir perskaitome nuo a iki z. Didžiausias mūsų dėmesingumas tiems, kurie mums spaudos laikinai ar parūpins.

Kur nėra mūsų lietuvių! Ir čia, tolimoje Sovietų erdvėje, sutinkame jau ne pirma lietuvį. Pas mus yra net vienas senukas lietuvis inžinierius, kuris du sūnūs, irgi inžinieriai, išvežti Sibiran. Jis kilęs nuo Panevėžio. Per ilgą vyriausią Rusijoj jau pamirštęs lietuviškai kalbėti.

Svečių iš Lietuvos retai tesulaukiame. Neseniai mus aplankė Savisangos ir Ašiklių kapelionas. Jo aplankymu visi patenkinti. Dėliaugiamės laikraščiuose skaitydami, kad žada mus aplankyti lietuviai žurnalistai ir meninkai.

Būdami Rytuose, turime progos arčiau pažinti rusų gyvenimą iš tikrosios pusės, bet ne iš propagandos, kuri mums ir skriauda, kurią bolševikai jiems padarė per savo valdymo metus. Vietoje valsiūgos, nuoširdžios rusų tautos, žiaudiesi mūsų dvasiškai palaužtos, pilnos baimės ir nepasitikėjimo žmones. Ypač tai rysku jaunojoj kartoj, kuri išėjusi viso bolševikų mokyklos morale ardančią programą. Čia niekur nematytų tų didžiųjų moksło ir kultūros laimėjimų, kuriais taip gyrėsi bolševikų rėksmai. Nėra nei tų didžiųjų salių, teatrų, autostradų ar bent ko panašaus. Skaudu žiūrėti į tokią tautos tragediją, ypač todėl, kad ir mūsų tas pats likimas laukė. Mes sutikom rumunų tremtinius iš Besarabijos, kurie pasakojo, kad jie buvę karšti su lietuviais tremtiniais. Rumunai iš atvaduotų sričių grįžta namon, bet grįžta ne visi, nes daugumą atsitraukdami bolševikai varė į draugę su savimi. Lietuvių tremtinių sutikti dar neteko. Gal ateis laikas, kada ir mes turėsime laimės susitikti su broliais. Tai tokios padėkos mintys iš Rytų. Kiek galėdamas stengsiuos ir ateityje gerb. skaityto-jams parašyti apie mūsų išgyvenimus Rytuose.

J. V.

Paieškomi dingę kariai

Jozas Laurinavičius, Jono sūnus, batsiuvis, tarnavęs 1. PP ir 9 PP, bolševikų laikais — 215 šaulių pulke, Pabradės poligone. Kas žinotų ką nors apie jį, prašoma pranešti Vincui Laurinavičiui, Grybauskių km., Sugindėlai, Utenos aps.

Psk. Povilas Žiaugra, tarnavęs 3. PP, bolševikų laikais — 179. SD PTD šoferiu, Pabradės poligone, 1941.VI. 25. bolov pastebėtas Adutiškyje. Žinančiųjų jo tolesnį likimą prašo pranešti Kasė Žiaugrienė, Vilnius, Literatų, 11—21.

Psk. Julius Tvardauskas, tarnavęs priešlėktuvinėj rinktinėj, bolševikų laikais — 179. SD zenitinės divizione, Pabradės poligone. Žinančiųjų ką nors apie jį prašo pranešti Tardauskienė, Menakiškių km., Anstytai, Zarasų aps.

Psk. Leonas Garnys, tarnavęs Vilniaus pėstininkų mokyklojė, Švenčionėnų poligone. Žinančiųjų ką nors apie jį prašo pranešti Antaniną Suokienė, Panemunėlių geležinkelio stotis, Rokiškio aps.

Kas žinote ką nors apie karį PELIKŠĄ JARAŠŪNĄ, Vinco sūnų, buvusį Pabradės poligone (pašto dėžutė 61/1), prašoma pranešti Vincui Jarašūnui, Medikonių km., Rozalimas, Panevėžio aps.

pk. Liudas Tvigandis, tarnavęs 184. SD žvalgomajame batalione, Pabradės poligone. Paskutinį kartą jį matę Molodečne. Žinančiųjų tolimesnį jo likimą prašo pranešti žmona Ona Tugaudienė. Vilnius, Vilniaus gt. 42—20.

Petras Gleba, tarnavęs 1 PP kulkosvaidžių kuopoje Vilniuje, vėliau Pabradės poligone. Žinančiųjų ką nors apie jį prašo pranešti motina Anatolija Urbonienė, Daukniūnų km., Krinčinas, Biržų aps.

Jonas Gurskis, Jurgio sūnus, tarnavęs Pabradės poligone. Kas žinotų ką nors apie jį, prašoma pranešti Jurgiui Gurskiui, Pažiegždrių km., Lekėčiai, Šakių aps., arba „Kario" redakcijai.

Alfonsas Kadžiulis, Jono sūnus, tarnavęs geležinkelių batalione Radvilškyje, vėliau pionierių dalyje Vilniuje ir 179 šaulių divizijoj Pabradėje. Žinančiųjų jo likimą prašo pranešti Stepas Kadžiulis, Vilnius, Vokiečių gt. Nr. 22/2 bt. 12.

—0Ko—

PRAŠO ATSILIEPTI

Ignas Stanulis tarnaująs Savisaugos Dalyse ir praėjusią žiemą išvykęs iš Kauno į Rytus, nieko nerašo ir neturiu apie jį žinių. Prašėti jį patį atsilieptį arba žinančiųjų jį pranešti ir nurodyti jo dabartinį adresą. Ješko brolis kazys Stanulis, Olšėnikes vienk., Pabaiskas, Ukmergės aps.

MŪŠ KARIŲ ANKETU

Kursantas j. psk. Fabijonas Kaminskas rašo: Vilniaus pėstininkų mokyklai praėjus Vilnių ir užėmus poziciją užmiestyje, būrio vado buvau paskirtas su 3 rusais į lauko sargybą. Rusams patariau pamėgoti, o pats norėjau bėgti pabėgimo planą. Ketkartėlį pavėlgdavau į užtvarą. Pastebėjau susirinkimo ženklą, bet į tai nekreipiau dėmesio, nes dar nebuvo pasibaigęs lėktuvų puolimas. Užtvara pastiraukė. Iš miego prikėlė savo tris rusus. Jie griebėsi ginklų, bet šie jau buvo dingę. Aš jiems tik nurodžiau žygiavimo krypti ir įsakiau trauktis, o pats pasukau karinės radijo stoties link. Ten tikėjausi rasti prieglaudą, nes Vilniuje dar smarkiai šaudėsi.

Tačiau savo nelaimei susitikau mokyklos viršininką ir komisarą. Jie man įsakė laukti I batalono ir prisijungus žygiuoti Minsko link. Cia pat atsirado dar trys lietuviai kursantai. Kalbėtis su jais neretėjo, nes supratome vieni kitų tuomet. Visi keturi laikėmes arti kitas kito. Pagaliau pastebėjome atelnantį mokyklos j. ltn. Levūną. Tuo metu pik. Lukin'as išsitraukė pistoletą ir smarkiais judesiais apie kažką kalbėjosi su mokyklos viršininkų J. ltn. Levūnas prisistatė mokyklos viršininkui. Viršininkas pasišaukė 6 rusus, apstatė j. ltn. Levūną ir jau norėjo kažkur vesti. Mes keturiese pradėjome juos sekti. Tuomet j. ltn. Levūnas buvo grąžintas ir įsodintas į mašiną.

Laikas bėgo ir reikėjo skubėti pasišalinti. Paskui vienas kito įsmukome į kažkokį kiemą. Tuo laiku lietuviai partizanai palei tą namą susišaudė su rusais. Mes nusipiešėme nuo savęs rusiškus ženklus ir pasirengėme netikėtiems užpuolimams. Bet rusų nebuvo girdėtis. Pritemus perbėgome į kitą namą ieškoti savo ketvirtojo draugo S., kuris bėbėgant nuo mūsų atiskyrė. Užklaustas šeimininkas gynėsi nieko nežinąs apie jį, nors S. pas jį buvo. S. susiradome ir šeimininkė mums paruošė vakarienę. Eidami gulti paprašėme šeimininkus, kad jie mus pažadintų, kai vokiečių karuomenė ėjės į Vilnių.

Birželio 24 d. rytą šeimininkas mus pažadino ir mes pasidavėme vokiečiams. Vokiečiai mus pavaišino papirosais, davė pavalgyti ir liepė eiti toliau nuo Vilniaus. Tačėjus iš savo buveinės, prie mūs prisijungė mokyklos psk. S. Prėjęs radžio stotį, mus sulaikė vokiečiai ir liepė grįžti atgal į radijo stotį. Čia netrukus atvyko kitas mūsų kursantas psk. M. P. ir j. psk. A. Mūsų skaičius padidėjo nes vėliau atvyko daugiau mūsų kursantų ir korpo karėvių lietuvių. Vakare buvome pristatyti į besirenkantį lietuvių dalinį vienoje Vilniaus miesto gatvėje, o birželio 26 d. grįžome į savo buvusią mokyklą. (Čia minimas j. ltn. V. Levūnas buvo bolševikų nužudytas apie Smurgainius. **St. S-vys**).

Psk. Antanas Kleiza, buv. 184. ŠD ryšių batalono, rašo: 1941 m. birželio 22 d. apie 9 val. ryto gavau iš pik. M. skubų įsakymą atplėšti sandėlį ir išduoti 30 aparatų ir 180 km kabelio. Man pasakius, kad mūsų sandėlyje aparatų nėra, tuomet juos paėmė iš korpo ryšių batalono sandėlio, o iš mūsų sandėlio paėmė tik 70 km kabelio, kurį nuvežiau į Kalinausko gatvę.

Pamatę virš miesto voikiečių lėktuvus ir numestas bombas, jau suėjome, kad karas, tačiau bėgti dar negalėjome, nes ręikėjo saugoti sandėlius. Vakare apie 18 val. buvo gauta telefonograma, kad visi iš komandiruočių grįžtų į poligonus. Nors aš irgi buvau komandiruotas, bet į poligoną nėgrįžau, nes neaulakiau pakaitos. Taip ir pasilikau Vilniuje. Vėliau apsižiūrėjęs sandėlyje pastebėjau, kad rytą „sumelavau", nes mūsų sandėlyje buvo apie 40 naujų LT 30 telefono aparatų ir kitokio turto, kuris vėliau atiteko vokiečiams.

Birželio 22 d. prie korpo štabo atvyko apie 40 sunkvežimių su rusų kareiviais. Tuo laiku lengvąja mašina atvyko ir einas korpo vado pareigas gen. Rozanov'as. Jo mašina nuvyko benzino paimti. Bet tuo laiku užskrido vokiečių lėktuvai. Tuomet gen. Rozanov'as sėdo į sunkvežimį, kurių dėug stovėjo šv. Ignoto gatvėje, ir įsakė važiuoti į Minsko kelią. Paklausė manė. Aš parodžiau Pabradės kryptimi. Kaip jie pasiekė Minską — nežinau.

Parengė St. Sirvys.

Redakcijos atsakymai

Jonui Beikausku, Marei Narbutvičienė, Adelei Kairienė arba Juozui Tankevičiui, ir J. Aikauskienei. Tamstų atsiųstų skelbimų — paieškojimų neįdėjome, nes iki šiol dar neatsiuntėte pinigų už tiuos skelbimus. Be atlyginimo skelbimai needami. Už vieną kartą iki 35 žodžių dydžio mokama po 1 RM.

B. Venislovui. „Jis žuvo garbės laukę" netiks. Atsiuntus pašto ženklą, galėtumėm grąžinti.

B. Domineskc. „Naujoji Lietuva" ir „I Laisvę" yra dienraščiai. „Tėviškė" — savaitinis laikraštis. „Ją po vieną numerį Tamstai išsiuntėme susipažinti.

Stasiui Užulaui. Apie Tamstos sūnų Stasį Užulaį neturime jokių žinių.

B. K. Lubinui. Tamstos eilėraščiai netiks. Silpni.

Kazimi Stanuliui Ištisai ėdėti tokį skelbimą, kokį atsiuntėte, negalima. Todėl teko sutrumpinti. Idėsime kelluose numeriuose.

Senųjų „Kario" komplektų neturime.

Daugelis teirausiai, ar negalėtų gauti senųjų „Kario komplektų bei šiaip askirų numerių, išleistų iki 1940 m. liepos mėn.

Pranešame, kad nei komplektų, nei atskirų numerių neturime ir nežinome kas galėtų turėti.

Jono Akmenaičio maudymosi sezono apžvalga.

8
Nr. 38 (1141) Vilnius 1942 m. rugsėjo 12 d.

RYTAS

PRENUMERATA: metams — 5,50 RM; pusei metų — 2,80 RM; 3 mėn. — 1,40 RM.
SKELBIMAI: už eilutę milimetrinę paistėtijoms ir pan. iki 25 žodžių (arba ir dalį) po 1 RM. Ilgesni pranešimai po 5 kpf už kiekvieną žodį. Kai g. ir g šėmų užsiojasios. sveikinimai po 30 Rpf už petite eilutę

KULTŪRA, MENAS, ŠVIETIMAS

— Vilniaus Suaugusiųjų Institutas organizuoja specialią stenografijos mokslo grupę, į kurią bus priimami asmenys, baigę gimnazijų ir stenografijos kursus. Pavasarį baigusieji ir išlaikę egzaminus gaus stenografo-praktiko ar stenografijos mokytojo vardą. Tuo būdu bus padidintas stenografų-profesionalų skaičius.

— Valkininkų vietos Profesinės Sąjungos rūpesčiu suruoštas antras iš eilės viešas vakaras. Buvo vaidinama 3 v. komedija „Moterims neiš. simeluosi". Be to, buvo padeklamuota ir pašokta. Vakaro pelnas paskirtas Savitarpinei Pagalbai.

— Iš Vilniaus Pedagogini Institutą laisvais klausytojais priimami asmenys, baigę 7 aštuoniametės gimnazijos klases arba tris mokytojų seminarijos kursus. Laisvieji klausytojai Pedagoginiame Institute naudoseis tomis pačiomis teisėmis, kaip ir tikrieji klausytojai, tik tiki Instituto baigimo jie turės išlaikyti 6-tos gimnazijos klasės kurso egzaminus.

— Norint radijo klausytojus supažindinti su lietuvių kompozitorių kūryba, Kauno radijas rugsėjo 20 d. pradeda naują transliacijų seriją, kuri toliau bus kartojama kas keturiolika dienų nuo 18.10 ligi 19 val. Kiekvieną kartą bus duodami tiktai vieno kieno kompozitoriaus veikalai. Prie šių koncertų bus pritraukti geriausi solistai bei chorai. Pirmoji transliacija bus skirta kompozitoriaus Juozo Gruodžio kūrybai, po to Stasio Šimkaus ir t. t.

— Vilniaus radijas rugsėjo 19 d. 16 val., dalyvaujant Vilniaus Miesto Dramos Teatro aktoriams, prof. Balio Sruogos 30-ties metų literatūrinio darbo proga ruošia jo dar nespausdinto veikalo „Apyaušrio dalia" vaidinimą.

— Švietimo Generalinis Tarėjas patvirtino Vilniaus Aukštesniosios Valdybos Meno Studijos statutą ir tos Studijos direktoriumi paskyrė Vilniaus Dramos Teatro meno vadovą rež. R. Juknevičių. Į šią mokyklą bus suburti visi Vilniuje buvusieji studijiniai vienetai, kad tuo būdu visapusiškai paruošimui ir šlifavimui dramos aktorių siūpintuosi viena įstaiga. Kadangi šiuo metu iš teatro reikalaujama daugiau, negi kitados, tai viską pirma bus susirūpinta tos mokyklos aukštinčiu kuriu lygiu. Šustiarus su Vilniaus Universiteto vadovybe, aukštinimams bus leista išklausyti vise ellė pasaitų: bendrąjį literatūros, naujosios lietuvių literatūros kursą, buities istoriją, dramaturgiją, teatro istorija, stilių mokslą, estetiką, pagrindinės filosofijos problemas, paicholo- gija, lietuvių bendrosios kalbos kursą ir fonetiką, lietuvių sceninę kalbą ir vokiečių kalbą.

Be to, pačioje studijoje bus dėstomi dar specialūs aktoriaus meno dalykai.

Mokslas tęsis trejus metus. Naujus aukštinimus priimines specialios komisijos Vilniuje ir Kaune.

— Siekiant įmonių ir įstaigų darbininkams ir tarnautojams sudaryti kultūrinio gyvenimo centrą, Profesinių Sąjungų Darbo ir Socialinio Administravimo Skyriaus vedėjo rūpesčiu, netrukus Mažeikiuose steigiamas t. v. „dirbančiųjų namas". Siame name bus įrengta skaityklą, biblioteka, salė su scena ir ekranu. Čia galės veikti ir įvairūs darbininkams ir tarnautojams organizuojami kursai.

— Išvestas 1 estų kalbą Santvaro veikalas „Zvejai" kaip premjera bus statomas estų teatre spalio mėn. Veikalą režiuoja žinomas estų režisierius Karl Sõõder.

— Siemet rugėjo mėn. 4 d. operos solistas Juozas Mažeika švente penkiolikos metų darbo sukaktuves. Sukakties proga Kauno Didžiajame teatre įvyko „Otello" operos spektaklis, kuriame Jagą pirmą kartą dainavo pats sukaktuvininkas. Sukaktuvininką scenoje pasveikino directas Vyt. Marijošius teatro direktorius ir meno vadovybės vardu, operos solistų kolektyvas, operos choras, orkestras, Kauno drama ir baletas.

— Savaitinis žurnalas „Savaitė" paskelbė konkursą novelei, apysakai, eilėraščiams, reportažui ir „Savaitės" viršeliui. Visoms kūrinių rūšims skiriama po penkias premijas, išskyrus reportažą, kuriam skiriamos trys premijos. Didžiausia premija skiriama apysakai — 1.200 RM. Kitos premijos vyrauja tarp 800 RM. ir 200 RM. Temos kūriniams pasirenkamos laisvai. Tačiau pirmenybė bus teikiama kūriniams iš Lietuvos gyvenimo — iš praeities ir dabarties, kuriose bus šiičellami tėgiami pradai: darbštumas, ryžtingumas, sumanumas, pasiaukojimas, tėvynės meilė ir t. t.

VILNIAUS UNIVERSITETO MIŠKŲ MOKSLO FAKULTETAS

Siekiant mūsų visuomenei naujas. Nors miškai tikrai yra didžiausias mūsų kraštas, kuriame gamtos turtas ir papuošalas, tačiau miškų mokslas, kuriuo kultūringuose kraštuose reiminas miškūkis ir miškas išlaisvinę, nebuvo pakankamai tvertinas. Tigiausią nepaisymą buvo Lietuvos gyvenimo laikotarpi buvo pasiteikinta parengimu miškininkų techniki, kurioms nei jų pasiruošimas nei darbo sąlygos neleido išlekti ir sprėsti didesnių mūsų miškų ūkio problemų.

Tiesa, valstybinio gyvenimo pradžioje, dar 1922 m. Lietuvos Universitete prie Matematikos - Gamtos Fakulteto atidarytas agronomi, jos-miškininkystės skyrius, 1924 m. vietoj šio skyriaus įkurta Žemės Ūkio Akademija Dotnuvoje su Agronomijos ir Miškininkystės skyriais. Atrodė, kad krašte jau ir miškų mokslui duota ne mažiau reikšmės, kaip ir kitiems mokslams. Tačiau 1927 m. Ž.Ū.A. miškininkystės skyrius uždaromas, toliau pastiekninant jo vietoje įsteigta viduriné miškų mokykla. 1928 m. šiletdžiama paskutinė Ž.Ū.A. miškininkų laida.

Tik po dešimties metų, kai jau miškininkas aukštuoju mokslu pasiekė beveik retenybę, 1938 m. vėl atgalvintas miškininkystės skyrius prie Žemės Ūkio Akademijos. Per tą dešimtmetį Žemės Ūkio Akademija Dotnuvoje išaugo, išsiplėtė, prisitaikydama vien žemės ūkio mokslams. Atgalvintam miškininkystės skyriui Ūkio jau nebuvo nei vietos, nei darbo sąlygų išlaistis ir tobulėti. Dėl šių ir visos eilės kitų motyvų Miškininkystės skyrius 1940 m. pavasarį buvo uždarytas, priiekant jį Žemės Ūkio Akademijos Dotnuvoje priklausomybėje.

1941 m. rudenį, susitarus Švietimo ir Žemės Ūkio Generalinėms Tarėjams, Miškininkystės skyrius išskirtas iš Žemės Ūkio Akademijos ir įtungtas į Vilniaus Universitetą atskiru skyriumi prie Matematikos - Gamtos Fakulteto. Praėjusių mokslo metų pabaigoje Miškininkystės skyrius suteiktas fakulteto teisės Miškų Mokslų Fakulteto vardu.

Miškininko darbo vaisiai pasireiškia už dešimtmečių, padarytos klaidos sunkiai atitaisomos — nuo šių dienų miškininko darbo pasiekimai ir dabarties, kuriose bus šiicellami tėgiami pradai: darbštumas, ryžtingumas, sumanumas, pasiaukojimas, tėvynės meilė ir t. t.

Miškų Mokslo Fakulteto Dekanas.

VILNIAUS UNIVERSITETO REKTORIAUS PRANEŠIMAS STOJANTIEMS VU MEDICINOS IR MIŠKŲ MOKSLŲ FAKULTETUOSNA STUDIJUOTI.

Pranešu, kad kandidatų sveikata bus tikrinama nuo š. m. rugsėjo mėn. 17 d. šiose klinikose:

Chirurginėje, Vidaus Ligų (I Vilniaus Valstybinė Ligoninė, Vasario 16 d. g.) ir Akių Ligų Klinikose (Vilniaus Akių Ligų Ligoninėje, Tyzenhauseno g.). Auszra, nosis ir gerklė bus tikrinama Vilniaus Universitete Poliklinikoje (Didžioji g. 24).

1942. IX. 9.

Vilniaus Universiteto Rektorius

SPORTAS

— Mūsų kaimynai latviai šiemet labai nolial girdėjo atstatyti sportiškiai gyvenimą į normalus vėžes. Pats sportinis sąlūdis šiuo metu yra ypač veiklus. Tenka pabrėžti, kad ir latvių visuomenė didelių simpatijų rodo šviaiiomis rungtynėms, gausiai jas lankydama. Bene pati didžiausia sporto mėėgėlams staigmena buvo Latvijos ir Estijos (faktiškai rinkiniui) sostinių futboliniai susitikimas. Visiška persvara turėdami latvai lengvai nugalėjo savo konkurentus 4:0 ir 8:1. Kitose rungtynėse Liepojaus rinktinė suplieké Taliną 4:0 ir Ryga laimėjo prieš Pernavos rinktinę net 11:0. Tuo stebėtis nereikia, nes žinoma, kad pačios geriausios estų sportinės paėgos yra bolševikų sunaikintos, o antra — didelis sportinis priemonių trūkumas Estijoje neleido tinkamai pasirunčti.

— Rugpiūčio pabaigoj Rygoj paisbaigė futbolo pirmenybės. Iš dalyvavusių 13 komandų pirmąją vietą laimėjo Dauguvietės k-da surinkusi 23 tšk. (iš 24 galimų). Antroje vietoje liko RSK (Rygos Sporto Klubas), su kuriomis LFLS komanda neseniai Ryroje sužaidė 2:2. Antyviausi bene buo lengvaatletai, kurie be Latvijos pirmenybių, turėjo dar kelias varžybas ir paisiekė Latvijos rekordų. Garsioji lengvaatletė Galle 80 m. barjeriniam bėgime užfiksavo naują rekordą (13 sek.) ir Ziedinš — šuolyje 5,46 m.

Keletas vyrų pasekmių: Gallis 100 m. — 11.2 sek., Tirners 800 m. — 1:59,5 min., Jakobsons rutulį nustūmė 14,20 m. ir diską numetė 45,55 m. Geriausia šių metų disko pasekmė Latvijoj. Suolį į aukštį užmušė Dombrovs 1,90 m. Estafetę 3x1000 m. naują rekordinių laikų prabėgo US komanda per 7:59,5 min. Antroji vieta teko Dauguvieli k-dai irgi 7:59,5 min. Šioje lenktynėje kovojo Rucinš prabėgo 1000 m. per 2:34.5 min.

Vasarą šiek tiek apleistas krepšinis ir tinklinis dabar atkrito iš darbo rėdės ir šiais turnyrais. Krepšinio varžybose dalyvauja ir lietuvių krepšinininkų „Vyties" komanda, kuri Rygos geriausiai k-dai pralaimėjo 73:29. Tuo pačiu kėdos šioj šalyj irgi labai veiklios. Tinklinio pirmenybės artėja prie galo ir išsiprendus Rygos meisteriams, kurie sudėjy yra US, VEF, Starts ir Bolderaja k-dos, dabar bus rungiamasi su provincijos nugalėtojais. Tinklinio sporto šaka Latvijoj populiaresnė negu Lietuvoje, todėl žaidimo lygis prašoka lietuvių k-dų pajėgumą.

Susirūpinta ir kūno kultūros mokytojų parašėjimu, nes po bolševikų teroro buvo laužiama didelė spraga ir šioj srity. Neseniai baigti 7 mėn. ir šešiomis ir aukštėjimo kursai, kurinos baigė 83 asmenys.

— Kaune baigtos KTK (Kauno Tenisio Klubo) lauko teniso pirmenybės, kuriose dalyvavo apie 20 dalyvių.

Vyru pasiekmes laimėjo Lietuvos meisteris Kuprevičius, finale nugalėjęs Ramoškį 2:6, 6:3, 6:1. Moterų nugalėtojos varda pelnė nuolatinė lyatių pirmenybių ir turnyru meisterė V. Šūkauskaitė. Vyru dvejetą laimėjo Kuprevičius — Mafonis, nugalėdami Ramoškį — Šermeni 6:4, 6:3 ir moterų dvejetą laimėjo V. Šūkauskaitė — Danauskaitė, kurios nesunkiai įveikė V. Šūkauskaitė — Bandžienė. Mišrius dvejetą nugalėtojais liko Kuprevičius V. Šūkauskaitė, finale nukirtę Ramoškį — Danauskaitę 6:0, 2:6, 6:3.

Varžybose pasirodė keletas jaunų žaidėjų, kaip Butkus, Širmenis, Norkus ir kt., kurie prie sistemingo darbo bus geri tenisistai.

— Rugsėjo 6 d. Vilniuje vlešėjo Ukmergės ir Kėdainių „Perkūno" futbolo ir krepšinio komandos. Svečiai buvo varžovais vilniškės LGSF, kuri paskutiniu metu, viešėdama Kyrijoje, žymėjo Vilkavišky smarkiai gavo pylos. Krepšinio rungtynes pesūkinėjai pralaimėjo 19:21. Čia svečiai pasirodė visiškai lygiaverčiais priešais ir antrąsi nulsaiky vedė 15:10 savo naudai. Tik kėlinio pabaigoj visiškai atlyžė ir vos 7 sekilius iki rungtynės pabaigos, vieną metimu laimėjo LGSF.

Po pietų VAS stadione buvo „Perkūno" futbolo komandos pasirodymas prieš LGSF. Susirinko pilnutėlė tribūna, daugiausia lietuviškos publikos, pasižiūrėti šiais metais vienintelio provincijos stasiono. Pačioj pradžioj pirkėjai perkinėciai palaimė iniciatyvą ir dažnai atakuoja LGSF-o vartus. Prie didelės perkinėciių lauko persvaros pirmas pusiaikis baigiamas 2:0 svečių naudai. Daug kas tikėjosi, kad antram kėlimy LGSF-as atsigaus, bet lauko pranašumas ir žaidimas buvo perkinėčių rankose. Aple pusiaikio viduri po geru praėjimu, LGSF-as išlygina. Perkinėciai lyg pakrinka, bet po sėkmingos bandos šūvio, kuri Baltusis pavertė įvarčiu (3:2), pakėlė perkinėčių ūpą. Prasidėjo LGSF merdėjimas. Iš eilės krito dar trys įvarčiai ir taip rungtynes 6:2 paskyme laimėjo Ukmergės perkūniečiai. Pabrėžtina, kad Ukmergės komandoj žaidžia du ats. aviacijos leitenantai — Koskus ir Baltutis, kurie gynime sudaro didelį ramstį. Svečiai vilniečiams palikė labai gerą įspūdį. Komandą sumanė tvarko ir treniruoja ats. ltn. Koskus.

Kary!

Grįždamas iš Tėvynės į Rytus — nepamiršk užėti į mūsų redakciją, paimti savo daliniui naujų laikraščių ir žurnalų!

MES ŠYPSOMĖS

PASITIKĖJIMAS

Boksininkas: — Praėsu įtiekti šias gėles p. Smitui.

Tai — bet dabar ligoninėje nesigydo toks ponas.

— Teisingai, dar ne, bet greitai gydysis. Šiandien vakare aš juo susitiksiu ringe.

ABIEJŲ TEISYBĖ

Pilietis Karklas sako savo žmonai:

— Jei tu taip ilgai nebūtum krapštinėjusi, būtumėm nepavėlavę į traukinį!

— Taip, bet jei tu nebūtumei reginęs mane taip skubėti, tai netekrių taip ilgai laukti kito traukinio.

PRIEŠINGOS PUSĖS ŠĄSKAITA

— Žinoma, aš gausiu nuolaidą, — sako ponas Makintoškas, suradęs savo namų gydytoją su sūnaus gydymo sąskaita.

— Bet tai nustatyta taksa, — atsako gydytojas.

— Tai gali būti, pone gydytojau, — sako Škotiškas tėvas, — bet gi mano veikas užkrėtė visa klasę Škarlatina.

Tau, brangioji, rudeninių gėlių vietoje... arbūzą...

Krepšinio entuziastas...

Privatinis žvalgybinis siebėjimo punktas...

Kas naujo Lietuvoje

— Rugsėjo 1 d. Vilniaus apskrities v-ko įsteigtoje įvyko Vilniaus apskrities valsčiaus viršaičių tarnybinis pastarimas, kuriame kalbėta prievolių atlikimo, derliaus nuėmimo, sėjai pasiruošimo ir kitais reikalais.

— Vilniaus miesto statybos skyrius yra numatęs Vilniaus miesto piečių tinklą praplėsti, nes dabar esantis skaičius miesto gyventojų nepatenkina.

— Kauno miesto Komisaras šiais dėl potvarkį, kūriu Kauno miesto gyventojai, atsikėlę po 1941 m. birželio 22 d. ir neturį tvirto ir nuolatinio darbo miesto srityje, turės persikelti gyventi ten, kur gyveno anksčiau.

— Sužinota, kad laiškai, adresuoti suterinians adresais (iki pareikalavimo, asmens pažym. Nr. ir t. t.), adresatams neįteikiami. Kad laiškas pasiektų savo tikslą, reikia nurodyti pilną adresą.

— Pašarų supirkimas, kurį vykdo „Lietūkis", vyksta sėkmingai. Ukininkai pašarus pristato tvarkingai.

— Patirta, kad siuntiniai arba laiškai, kurių ant kitos pusės nebus siunčėjo adreso, nebus siunčiami.

— Neseniai Vilniuje lankėsi Lietuvoje veikiančių Profesinių Sąjungų Propagandos Skyriaus vedėjas p. Kaffel. Jis spaudos atstovų supažindino su Profesinių Sąjungų veikla tvariose srityse.

— Nustatyta, kad velsiei tinkamos bulius, be apskrities agronomo žinios, negalima parduoti arba kokiu nors kitu būdu likviduoti.

— Rugsėjo 3 d. Vilniaus Miesto Komisariato patalpose įvyko įmonių delegatų susirinkimas, kuriame dalyvavo Profesinių Sąjungų vedėjas ir b. Sustrinkusiems valdžios delegatas p. Dommer pasakė kalbą, kurioje nurodė Profesinių Sąjungų bendradarbiaus uždavinius, kuriuos reikės atlikti įmonėse.

— Vilniaus miestė nubaustasis už blogą žvėsos aptemdymą, išjungiant elektrą visam karo metui, ištraukiamas į sąrašus ir tuo būdu persikėlė į kitą bylą nubaustasis negali apeiti baudos.

— Vokiečių Raudonojo Kryžiaus pranešimu iš Kauno išvykusieji į Vileruptą 7 Prancūzijos lietuviukai rugpiūčio 13 d. laimingai pasiekė Metzą. Rugpiūčio 18 d. vaikai buvo perduoti tėvams.

— Šiuo metu vykdomi Petrašūnų ir Rumšiškių matavimo darbai. Jų duomenys reikalingi galutiniems miestelių išplanavimams.

— Labai nukentėjusio per karą Jonavos miesto planas galutinai parengtas ir škabinimas viešai vietos valsčiuje. Gyventojai gali su naujuoju planu susipažinti ir pareikšti savo pageidavimus.